

Dolní Újezd u Lipníka n. B.

Ročník XXI.

Prosinec 1938.

Číslo 2.

Záhorská kronika

**Redaktor a vydavatel Antonín Fröhlich, Dolní Újezd u Lipníka n. B.
Tiskem knihtiskárny Jar. Strojil v Přerově.**

»Záhorská kronika« vychází čtvrtletně v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou. Předplácí se do 1. ledna 1939 10 Kč, od 1. ledna 1939 12 Kč. Placení se děje složnými listky šekového úřadu č. 100.630 Brno.

Užívání novinových poštovních známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Brně č. 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

Podací poštovní úřad: Dolní Újezd u Lipníka n. B.

Adresa redakce a administrace: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Obsah 2. čísla: J. Kanyza: Památce lipenského buditele. — Dr. A. Turek: Drobná šlechta v Lipníku ve světle půhoných knih olomouckých v 16. a 17. století. — Fl. Zapletal: Prusinovští z Víckova ve službách Viléma z Pernšteina. — Dr. M. Remeš: Med. Dr. Josef Calasantius Schlosser. — Antonín Fröhlich: Neznámý urbař panství helienštejnského ze 16. století. (Pokračování.) — Flor. Zapletal: Katolická lara v Kelči před Bílou horou. — † Dr. A. Breitenbacher: Krvavá epizoda v Lipníku r. 1784. — Dr. J. L. Cervinka: Pusté vsi na bývalém panství bystrickém pod Hostýnem. (Dokončení.) — Fl. Zapletal: Erby Opersdorfů v Dřevohosticích. — Dr. Miloš Záleský: Nález želvy řecké v okolí Lipníka n. B. — Ant. Fröhlich: Z knihy zápisů města Drahotuš z 16. a 17. století. — Fl. Zapletal: Dva staré pohledy na Hostýn. —

Drobné zprávy: Propast - Gevatterloch. (M. Remeš.) — 700 let chrámu sv. Jakuba v Lipníku n. B. (F. Z.) — Z listáře ku dějinám města Lipníka. (F. Z.) — Fůry z hradu Pernšteina do Pobečví. (F. Z.) — Pustá ves Sovajdy u Hranic. (F. Z.) — Zvonění proti bouřkám v Hranicích. (F. Z.) — Zámrsy u Kelce po husitských válkách. (F. Z.) — Staré náhrobní kameny na hřbitově v Hranicích. (F. Z.) —

Všem odběratelům!

Bolestné události, které tak těžce ublížily našemu národu a státu, vážně poškodily i všechnen náš kulturní život. Značné škody utrpěla také Záhorská kronika.

Pomozte nám, snažně prosíme, překonatí přechodné nesnáze a **splátkou předplatného, neb případných nedoplatků**, umožněte překonatí naše nesnáze. Podpořte nás! — Záhorská kronika vychází v obci Dolní Újezd, který je nyní pohraniční obcí!

Redakce a administrace.

Redakci došlo:

Rozsevačí Donnerova sochařského umění na Moravě. Napsal Florian Zapletal. Nakladem a tiskem knihtiskárny Jar. Strojil v Prerově. Cena 7 Kč. 1938.

700 let farního kostela sv. Jakuba a duchovní správy v Lipníku n. B. Sestavil a napsal P. Jaroslav Izák. 1938. Nakladatel a vydavatel: Římsko-katolický farní úřad v Lipníku n. B.

Od Státního nakladatelství — pobočka v Brně: Obrázková zpráva o prvním dvacetiletí Československé republiky. 1918—1938. Čkm. 1740. Cena Kč 5.—. — Jan Hostáň: Proč jsi Čechoslovákem. Čkm. 439—18. Cena Kč 350.—. — J. S. Hanák: Až budu vojákem. Vojenská čítanka pro hochy. Čkm. 536. Cena Kč 430.—. — Hanuš Sedláček: Hříčky a veršičky

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

Vychází čtvrtletně v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou.

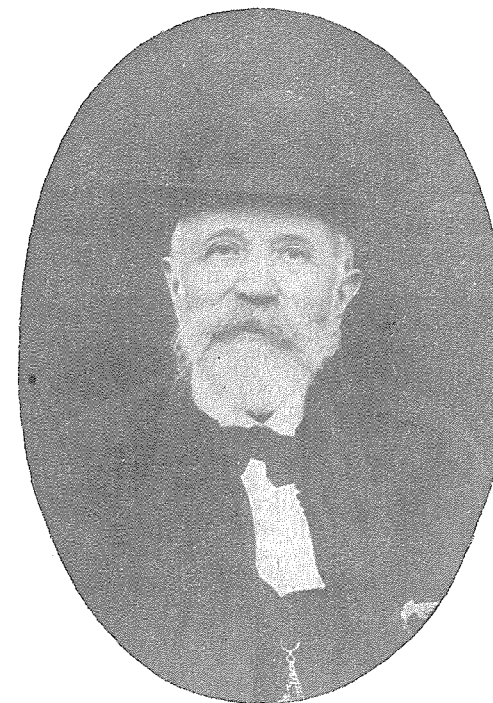
Ročník XXI.

Prosinec 1938.

Číslo 2.

J. Kanyza:

Památce lipenského buditele.

Dr. Fr. Brzobohatý.

U severovýchodní zdi lipenského hřbitova odpočívá muž, jehož sté narozeniny připadají na den 12. prosince tohoto roku. Vzpomínka zastaví krok jeho starých přátel u hrobu pod stromy, zraku melancholického milovníka národního života připomene jméno mrtvého vlastence dobu, kdy na architektonicky dokonale vyřešeném náměstí patřily Čechům jen tři domy a kdy se český živel krčil hned vedle židovského v tmavých podloubích. Dr. František Brzobohatý, živý Slovák rodem a rozhodný patriot lipenský životem a činem dal Čechům v Lipníku nejen náměstí, ale i naplnění národního života v mí-

ře před tím netušené. Vpravdě to, co vykonal Šromota pro Hranice, vykonal Dr. Brzobohatý pro Lipník.

Pocházel z učitelské rodiny v Luhačovicích, kde se narodil 12. prosince 1838 a měl se státi také učitelem. Proto byl dán na studia k piaristům do Kroměříže, odkud chodíval na prázdniny domů pěšky a za těch 8 hodin cesty nabyl mnohých zkušeností o našem lidu, jež si tak zamiloval. Vzpomínal často na své spolužáky, obzvláště na pozdějšího kardinála, arcibiskupa olomouckého Bauera a na moravského dialektologa Fr. Bartoše. Filosofická studia koná nejdříve ve Vídni — a tu je horlivým činovníkem »Moravana«, stenografem při říšské radě — a pak v Praze, kde si také vydělává jako stenograf u zemského sněmu na své živobytí. Ale učitelem se nestal, práva ho zaujala, odchází do Krakova spolu s Antalem Staškem, kdež jest promován r. 1868. Byl to však jeho omyl — byl a zůstal filologem až do smrti, nikdo ho v Lipníku neslyšel bavit se o vědách právních, ale vždy a všude o literatuře, o národní poesii, dialektologii atd. V šedesátých letech jeho švihlé pero dovedlo psáti články, jež nezapadly ani v Hálkových a Nerudových »Květech«, v »Humoristických listech«, v olomoucké »Hvězdě« a pomáhal profesorovi Vaškovi (otci Petra Bezruče) v Opavě mnohým článkem v »Opavském Besedníku« v národně buditecké práci. Jeho veselá rolnička satiry i epigramu, jeho hanácký dialekt, do kterého odíval své satiry na politické poměry (umění to, jemuž se učil nejen u Havlíčka, ale i u vídeňských novinářů) jen zvyšovaly zájem o tohoto autora, který se podepisoval Smil Kyselka nebo Kyselka Slanovodský.

Avšak praktické povolání odvedlo jej navždy od činnosti spisovatelské, vyjímajíc několik drobností v »Hlasech z Pobečví« a v »Humoristických listech«. Dr. Brzobohatý, po krátkém pobytu u soudu, usídlil se jako advokát v Lipníku n./B. roku 1877, a tady se počíná jeho veliká činnost.

K úloze veřejného pracovníka národního byl dobře připraven. Nejenže poznal slovanskou filologii ve Vídni u Miklošiče a Šembery, v Praze pak u Hattaly a jiných, přinesl si z vlastní sběratelské praxe poznání lidové tradice, v Krakově, tehdy Čechům tak sympatickém, jako celý polský národ, navázal osobní styky s význačnými Poláky, v Těšíně pak za krátkého působení úředního u soudu vedle polského přátelství získal si i náklonnost tehdejšího ředitele gymnasia, autora slavné Reštauracie, J. Kalinčiaka.

Na svých životních zastávkách v Kroměříži, Vídni, Praze, Krakově, Těšíně, Uh. Hradišti a Brně poznal, že nadšený pracovník může ještě zachránit Moravu od úplného poněmčení. Věděl, že národního ducha je třeba pěstovat a šířit — v lidu nejlépe písní, divadlem a družným životem společenským. Avšak nestačí jen ideové nadšení. Bez hospodářských základů národ se neudrží. Proto jako praktik života znalý počíná myslet na hospodářské vybudování českých posic v Lipníku, jež by byly podporou jeho života kulturního. Tak zorganizuje měšťanský a rolnický živel v městě a okolí, a založí 1883 Okresní záložnu, jejímž předsedou zůstal až do své smrti. Tato záložna byla jedním z prvních tří domů li-

penského češství na náměstí! K hospodářskému životu města a zvláště českého živilu, sloužila i sladovna a pivovar z jeho popudů vybudované. Taktó se měl český živel v Lipníku oč opřít — a když tato práce byla vykonána, vrhl Dr. Brzobohatý svůj velký organizační talent k obnově života kulturního. Vnesl nový život do čtenářsko-vzdělávacího spolku »Lípa«, jehož byl předsedou r. 1884 a 1892, a jehož čestným členem byl zvolen 1896 vedle Dr. Fr. L. Riegra. 1892 z jeho podnětů vzniká v Lipníku Těl. jednota Sokol, jež byl také starostou, 1882 založen odbor Ústřední matice školské, jehož je předsedou prvních pět let, 1910 předsedá ustavující schůzi českého sboru dobrovolných hasičů atd. Všecek tento vypjatý život směřuje však k jednomu cíli: k politickému ovládnutí města. Ačkoli většina obyvatelstva byla česká, radnice byla v rukou Němců (ovšem takových, kteří namnoze ani pořádně německy neuměli a kteří, když si chtěli pořádně ulevit od plíc, činili tak lašským lipenským dialektem!), a to až do převratu. Aby křivdy na Čechách páchané odstranil, založil už roku 1886 »Občanskou jednotu«, tedy prvou politickou stranu českého lidu v Lipníku. Maje tuto stranu za sebou, mohl dodatí větší váhy svému politickému jednání v městském zastupitelstvu, jehož členem byl už od roku 1880. Tak obezřetně postupoval buduje sílu českého lidu současně hospodářsky, kulturně i politicky.

Vrcholem jeho činnosti a památkem na věky živým bude však jistě česká reálka v Lipníku. Veškerá práce a organizační úsilí tohoto neúnavného pracovníka směřovala ke vzdělání a povznesení lidu, neboť dobře věděl, že vzdělaný lid nemůže býti dlouho držen v otroctví menšinou. Proto ty agitace v tisku, na plakátech, ve spolcích, v hostincích i ve společnosti pro českou školu a pro českou reálku. Bylo až dojemné, když tento sedmdesátiletý stařec s bílým plnovousem mladicky provolával heslo, že české dítě patří do české školy. Bylo však třeba mnoho práce, aby i to se mu zdařilo. Byliť občané lipenští velmi vlažní v národním uvědomění, ano, byli i takoví, kteří, aby nezvířili zatuchlou hladinu maloměstského života národnostním sporem, chodili zpívat do vlastenecké »Lípy« i do »Männerengesangvereinu«. Proti tomuto nedostatku národního vědomí odpomůže jediné česká škola, to bylo přesvědčení tohoto nadšeného buditele a člena místní školní rady. Avšak Čechům je třeba i vyššího vzdělání. Měl štěstí, že se v této věci s ním shodoval i jiný ušlechtilý vlastenec a lipenský rodák, cis. rada J. Neff. Z práce obou vyrůstá »Školský spolek« v Lipníku, jehož předsedou je zakladatel až do své smrti, který se má starat o založení reálky a o její udržení, když Ústřední matice školská nemohla se k tomuto činu zavázati. I zde se dopracoval úspěchu. R. 1895 otvírá se česká reálka za velké nenávisti Němců v Losertově ulici v domě, který k tomu účelu Dr. Brzobohatý zakoupil a reálce pronajal do té doby, než bude možno postavití budovu novou, což se stalo r. 1898 péčí Dr. Brzobohatého, J. Neffa a Aug. Loserta.

Starý optimista se těšil teď už jen na jednu věc: aby se správa města dostala do českých rukou. Po posledních volbách před válkou mělo zastupitelstvo už 12 Čechů a 18 Němců — ale toto přání se mu

už nesplnilo za živa. Za nastalé světové války, byv obviněn z rusofilství a vlastizrady, byl vyšetřován, a to takovým způsobem, že šestasedmdesátiletý kmet, který až doposud byl pevného zdraví a do šedesáti let cvičil v Sokole, onemocněl po domovní prohlídce a výsledku dne 3. prosince 1914. Ještě o vánocích téhož roku byl veselý myslí a ředitel reálky Jansovi, který jej přišel navštívit, diktoval překlad písně »Když jsem já k vám chodíval . . .« do němčiny (byloť jeho myšlenkou vpravdě v duchu Čelakovského působiti k soužití národů vzájemným poznáváním se, a to mimo jiné i vzájemným překládáním národních písní). Ale již 29. prosince zemřel, nedoživ se svého největšího snu, který z jeho základu provedl první vládní komisař a pak starosta českého Lipníka dr. V. Vítek r. 1918.

Až půjdeš, osamělý poutníče, na lipenský hřbitov, zastav se u hrobu, v němž odpočívá věrný syn vlasti, jenž zachránil dětem školy, jenž dal mládeži možnost vědeckého školení, jenž dal městu hospodářský základ českého podnikatelství. Zastav se, poutníče, pro vzpomínku, posilu i příklad života živého, který přináší splnění národních tužeb v obraně domoviny ještě i po smrti.

Dr. A. Turek, Brno:

Drobná šlechta v Lipníku ve světle pŕhonných knih olomouckých v 16. a 17. století.

Tato stať nemá a nemŕže zachytiti ani pŕibližně pŕesný obraz o drobné šlechtě v Lipníku a na pŕedměstí lipenském od poloviny 16. věku do počátku války třicetileté po stránce majetkové, pŕíbuzenských vztahů jednotlivých šlechticů a p., ba nepodává ani zdaleka seznam všech členů tamější šlechtické společnosti a dobu, ve které v Lipníku žili. Po této stránce jistě bude možno velmi mnoho doplniti pŕedevším z purkrechtních knih lipenských té doby, a j. Data mnou zde uváděná částečně jen doplňují údaje, které již v l. 1925 a 1927 publikoval Lad. Hosák v Časopise vlast. mus. spolku v Olomouci. Všimám si tu jmen veškeré šlechty, se kterými jsem se v olomouckých pŕhonných knihách náhodou setkal, ať už byla v Lipníku anebo na pŕedměstí usedlá, majíc tam domy či dvory, ať byli někteří ze jmenovaných šlechticů zámeckými úředníky na panství anebo ať už zde tato šlechta dlela jen kratší dobu, na návštěvě a pod. Jde mi hlavně jen o jakési vodítka pro místní badatele, kteří by při event. návštěvě zemského archivu moravského v Brně mohli naléztí pod uvedenými citacemi leckterou zprávu, důležitou pro ně při zpracovávání dějin. Římská číslice za jménem značí svazek, arabská číslice folio pŕislušné pŕhonné knihy. Seznam je sestaven abecedně. Jsou tu doložení:

Bergar Jetřich z Bergu 1612 (XXXVII 388v).

Bošovský Fridrich z Polanky 1574 (XXVIII 150).

Bravanská Anna Maria z Chobřan, majitelka domu roku 1612 (XXXVII 362v).

Czandl Šebestián a Václav z Berúna vlastnili 1563 nedílně dŕm na pŕedměstí, 1564—1566 je doložen též jejich bratr Lacek (Ladislav) (XXIII 269, 310—311).

Kokorský Jiřík z Kokor 1568—1569 (XXIV 384, XXVII 25).

Krošovský Karel z Fromberga 1612 (XXXVII 426).

Paň Lefantovská držela zde 1567 dŕm (XXIV 301).

Dorota, vdova po Tomáši Liském z Liště, sedí 1559 na dvoŕe Ludanicově na pŕedměstí lipenském (XXIII 55).

Jiřík Lučanský z Velké Rudyně (XXXII 239).

Jan Nostvic z Neydorfu 1569 (XXVII 140).

Bohunka Podstatská z Prusinovic sedí 1613 na domě na pŕedměstí lipenském (XXXVIII 197).

Potrykovští z Potrykos, Petr a Jan měli 1561 dŕm na pŕedměstí »mezi ulicemi Hranickú a Jezerskú« (XXIII 154v).

Rejsek Zigmund z Roudné sedí na pŕedměstí lipenském 1554—1556 (XXII 206—220, 222).

Rejzvicova Eliška z Kadeřína na pŕedměstí lipenském je doložena 1613—1615 (XXXVIII 60, 534v—535).

Rubigalovna Aurelie z Karlsdorfu (též »Lubigarovna«), manželka Václava Mole z Modřelic na svobodném dvoŕe v pŕedměstí lipenském dol. 1601 (XXXVI 2; srov. o jejím rodě a pŕíbuzných sborník Od pokolení do pokolení, Památník obce Bernartic nad Odrou str. 52). Václav Mol je dol. na tomto dvoŕe 1571—1595 několikrát (XXVII 240v, 318, XXXII 213—234, XXXIII 146v—147).

Sobek Jan z Kornic 1571 (XXVII 374 a dal.).

Stvolínský Jiřík z Ulešovic 1612—1613 vlastnil dŕm na pŕedměstí lip. (XXXVII 291, XXXVIII 57v—58).

Ulak (Ujlaky) Kašpar z Dučova (Ditzova) 1612—1614 (XXXVII 428v, XXXVIII 121, 255v—256).

Ullerstorfer z Němčí Vilém 1561—1570 (XXII 151, XXIV 291, XXVII 131).

Unruh Mikuláš z Hernštorfu 1558 (XXIII 2).

Vahanská Kateřina z Vahančic 1574 (XXVIII 175—176).

Vrochyně z Reptu Mikuláš na domě na pŕedměstí lip. dol. 1611 (XXXVII 241v—242).

Želecký z Počenic Jan starší měl 1612 v Lipníku dŕm (XXXVII 426).

Žeranovský Jaroslav ze Sezenic sedí 1567—1569 na dvoŕe v Lipníku (XXIV 301, XXVII 22).

Ačkoliv sebraná data, vykazující mezeru pro léta osmdesátá a devadesátá 16. věku, zdaleka nejsou úplná, pŕece dávají nahlédnutí, že drobná šlechta žila tu ve značném počtu. Také v nejbližším okolí seděl ne jeden člen této nižší šlechty, jako na pŕ. 1568 Jan Pilar z Pilku na dvoŕe Oseku, a zmíněný už Václav Mol na dvoŕe velešovském (XXIV 368—369). Sebrání všech dostupných dat pramených i literárních o této drobné šlechtě by bylo činem záslužným a pŕineslo by mnoho zajímavých a cenných údajů o životě této drobné šlechty po všech stránkách.

Florian Zapletal:

Prusinovští z Víckova ve službách Viléma z Pernšteina.

Byli to bratři Vilém a Přemek z Víckova a z Prusinovic, kteří se psali podle hradu Víckova na Tišnovsku a podle Prusinovic u Holešova.

Urozený vladyka pan Vilém z Víckova, úředník helfenšteinský, zpečetil list, daný a psaný v Přerově 11. července r. 1507, jímž Jiřík Leštenský z Předmostí u Přerova prodal Vilémovi z Pernšteina dvůr svůj vlastní, ležící za kostelem v Předmostí, svobodný, dědičný a žádnému nezavadný, při němž byla zahrada. Kupní smlouvu zpečetil také urozený vladyka pan Arkleb z Víckova a na Prusinovicích, otec Viléma a Přemka.

Dne 27. června r. 1509 prodal Dobeš z Vinar u Přerova dvůr svůj vlastní, svobodný a žádnému nezavadný ve Vinarech purkmistru a radě města Přerova, a kup zpečetil urozený vladyka pan Vilém z Víckova a pan Přemek z Víckova.

Vilém z Pernšteina koupil 16. ledna r. 1510 čtyři člověky ve Štětovicích a jednoho ve Vrbátkách u Prostějova, a rukojmím kupu byl Vilém z Víckova a z Prusinovic.

R. 1510 psal Olomučanům, to jest vrchnímu právu v Olomouci, Vilém z Víckova, úředník helfenšteinský, že jim posílá vyznání nějakých lotrův, u měst (Lipníka, Drahotuš a Hranic) pána jeho utracených, kterým se dále zpravi. A v dalším je prosí, aby rozkázali ptáti se po Plchovi, který podle doslechu povaluje se v Krčmaní a v Grygově, a aby ho uvěznil, kdežkoli bude nalezen.

Téhož roku oznámil Vilém z Víckova Olomučanům z Helfenšteina, že pan Hutě jeho pánu člověka vězní, vině ho, že by jemu nějaké dříví porubal. Ale obviněný popírá vinu. Vilém psal panu Huťovi víc než jednou, že chce zachovat se ve věci spravedlivě a obviněného postavit před zemským panem hejtmanem. Přes to vězní pan Hutě onoho člověka dále a divné hrůzy na něho pouští. Vilém prosí Olomučany, aby panu Huťovi nevydali popravního mistra, kdyby ho od nich žádal na toho člověka.

Uvedený pan Hutě byl panoš Václav Hutě ze Stvolové u Kunštátu, který měl za ženu Dorotu z Prostějova, sestru Jana Filipce, prostějovského rodáka, biskupa varadínského a správce olomouckého biskupství. R. 1481 a 1482 držel Bezměrov u Kroměříže, r. 1492 píše se na Bystřici u Olomouce. Listem, daným a psaným v Olomouci 15. května r. 1492, vyznala Dorota z Prostějova, manželka slovatného panoše pana Václava Hutě ze Stvolové, že biskup varadínský, bratr její, zavázal poručenstvím a zemskými deskami jí a jejím dětem tvrz Bystřici se vším příslušenstvím. Jejím synem byl Jan ze Stvolové, kterého nazývá Filipec svým sestřencem v listě svém ze dne 6. května r. 1496. R. 1510 Václav Hutě ještě žil.

Vilém z Víckova a z Prusinovic prodal listem, daným a psaným v Přerově 20. května r. 1511, Vilémovi z Pernšteina dvůr svůj vlastní, ležící ve Vladyčím Újezdě, kterýžto dvůr slove Mikulovský. Jako rukojmí jsou uvedeni Arkleb z Víckova a na Prusinovicích, Vilémův otec, Přemek, Mikuláš a Filip z Víckova, Vilémovi bratři.

Listem, daným a psaným na Přerově 6. srpna r. 1512, prodal Vilém z Víckova a na Bánově u Uherského Brodu Vilémovi z Pernšteina své vlastní zboží a dědictví, totiž ve vsi Dubanech u Prostějova kostelní poddaci se šesti člověky purkrechtními, jak je držel a užíval po předcích svých. Jako rukojmí se uvádějí Arkleb z Víckova a na Prusinovicích, Přemek, Mikuláš a Filip, bratři z Víckova a z Prusinovic.

Dne 15. ledna r. 1513 koupil Jan z Pernšteina ves Čertoryje u Olomouce, a rukojmím byl Vilém z Víckova.

Z Hranic píše Jan z Pernšteina r. 1513 Olomouckým, kterak vznesl na něho Pátek, poddaný jeho z Buku u Přerova, že má spravedlnost k penězům po sestře své, zemřelé v Olomouci, že o tuto věc už jednal s nimi pan Vilém Prusinovský, aby člověku tomu ten statek vydali, že panu Vilémovi to slíbili, ale že se tak dosud nestalo.

Dne 17. května r. 1519 postoupil Jan z Pernšteina Přemkovi z Víckova a na Prusinovicích všechno právo a panství na tvrzi a vsi Sovadině u Bystřice pod Hostýnem.

Z Prostějova píše Vilém z Pernšteina 4. března r. 1520 Ladislavovi ze Šternberka, nejvyššímu kancléři, že pan Vilém Prusinovský s bratrem svým Přemkem, kteříž jemu (Vilémovi) od své mladosti vždycky rádi slouží, zjednali sobě u krále zámeček v horách, zvaný Cimburk, že k němu málo více patří než nic, že jim král Ludvík dal k dědictví právo své na tomto zboží, což se stalo listem, daným na Budíně 14. ledna r. 1520, a proto prosí Vilém kancléře, aby jim list královský na hrad Cimburk byl vydán z kanceláře a to bez obvyklé taxy. Zeměpanský hrad Cimburk ležel mezi Buchlovem a Koryčany.

Dne 21. září r. 1520 uvádí se Vilém z Víckova na Cetechovicích u Zdounek. Tak se zve také 23. ledna r. 1521.

Listem, daným a psaným na Prostějově 15. února r. 1521, propustil Vilém z Pernšteina rytíře pana Přemka z Víckova ze svých služeb dobrovolných a 8. dubna téhož roku umřel na Pardubicích.

Ve středu před sv. Havlem r. 1522 zve se Vilém urozeným vladykou panem Vilémem Víckovcem z Víckova na Žeravicích u Kyjova.

Ještě listem, daným a psaným na Cimburku v sobotu po sv. Žofii r. 1530, oznámil Vilém z Víckova na Cimburku svou paměť z doby, kdy spravoval Vilémovi z Pernšteina panství v Pobečví. Práví v něm: Když jsem byl ve službě u Viléma z Pernšteina a na Helfenštejně, ten čas nejvyššího hořmistra království Českého, a Jeho Milostí jsem spravoval zámky Helfenštejn, Přerov, Hranice a panství k těm zámkům patřící mnohá léta.

Vilém z Víckova sídlil na Cimburku u Buchlova, jeho bratr Přemek na Prusinovicích. Za krále Ferdinanda I. účastnili se oba horlivě veřejného života.

Rytíř Vilém Prusinovský z Víckova a na Cimburku uvádí se 16. července r. 1537 jako nejvyšší hofrychtář markrabství Moravského. Byl jím ještě 13. dubna r. 1549. V této funkci konal platné služby králi i zemi. Hofrychtář neboli dvorský sudí byl nejvyšším královským úředníkem nad královskými leníky v markrabství Moravském.

Jeho bratr Přemek z Víckova sídlil na Prusinovicích u Holešova a byl moravským podkomořím, to jest nejvyšším úředníkem královské komory na Moravě. Měl vrchní správu nad královskými městy. Pod jeho pravomoc náležely také statky duchovní a klášterní. Jako moravský podkomoří uvádí se Přemek z Víckova a na Prusinovicích již 27. května r. 1546. Byl jím ještě 29. července r. 1561.

Přemek zasedal v soudě, který ztrestal krvavě r. 1547 odboj českých stavů proti králi Ferdinandovi I.

Podle zápisu v zemských deskách olomouckých r. 1555 koupil tenkrát Přemek z Víckova, podkomoří markrabství Moravského, panství Bystřici pod Hostýnem, které obsahovalo tvrz a městečko Bystřici s dvorem a kostelním poddacím, vsi Lhotku, Chvaličov, Slavkov, Brusné, Chomýž, Jankovice, Dobrotice, Hlínko, Bílavsko s dvorem a s kostelním poddacím, Rychlov, Blazice, Libosváry s oujezdy, Loukov s kostelním poddacím a vsi pusté Mrlínek, Novou Ves, Racov, Jenč, Jestřebí a Lhotu a pusté hrady Obrány, Křídlo, Chlum a tvrz pustou Chvaličov.

Farní kostely byly tehdy na celém panství pouze tři: v Bystřici, v Bílavsku a v Loukově.

Pustý hrad Obrány se zachoval dosud na výšce 701 m východně od Hostýna, pustý hrad Křídlo na výšce 506 m jižně od Brusného a pustý hrad Chlum nad Bílavskem na výšce 421 m.

Panství Prusinovice a Bystřice spolu sousedila.

Ambrož z Ottersdorfu vydal v Olomouci r. 1555 české znění vlastního životopisu císaře Karla IV. podle rukopisu, který Přemek z Víckova na Prusinovicích choval a jímž se za návštěvy Ambrožovy pochlubil, když proud rozhovoru donesl je až k světlé postavě otce vlasti. Ambrož připsal toto vydání panu Přemkovi a všemu rodu víckovskému, předeslav mu předmluvu, vyznívajicí ve chválu celého rodu, v níž potomkové ozdobují se svými předky. Vydání knihy stalo se ctí pro všechny rod Prusinovských tím vzácnější, čím řidčeji vyskytala se jména rytířských rodů onoho období v souvislosti s literárními snahami.

Přemek zemřel v úterý po sv. Vavřinci r. 1561 a byl pochován v kostele v Prusinovicích, kde se dosud zachoval jeho náhrobní kámen s velikým erbem víckovským.

Prusinovice držel po jeho smrti syn Jan Vilém, Bystřici jeho syn Přemek, pro kterého toto panství r. 1555 vlastně koupil.

O dalších osudech Přemka z Víckova odjinud z Prusinovic a z Bystřice pod Hostýnem a jeho potomků pojednali jsme na jaře r. 1938 ve Vlastivědném sborníku střední a severní Moravy (ročník XVI. 105. 117. 139. 149).

Dr. M. Remeš, Olomouc:

Med. Dr. Josef Calasantius Schlosser.

Narodil se v Jindřichově (Heinrichswald) u Hranic dne 25. ledna 1808. Psal se Schlosser; v křestní matrice je však zaznamenáno jméno Schlossar. Jeho otec Martin byl tam rychtářem (fojtem, »Erbrichter«) a dosud se říká statku č. 1, který vlastnili, »na fojství«. Matka Terezie, dcera Josefa Kolucha(?) nebo Kolusa(?) (jméno není v matrice dobře čitelné), pocházela z Heřmanic (Herrnitz) jv. Polomě a byla dcerou tamního rychtáře.

Kde navštěvoval Josef Schlosser gymnasium, nevím; filosofii studoval v Brně, medicínu na universitě ve Vídni, doktorátu medicíny dosáhl (podle Wurzbacha) r. 1836 v Padově a téhož roku stal se lékařem jedné hraběcí rodiny ve Slavonsku, u níž pobyl dvě leta. Roku 1838 nastoupil místo lázeňského lékaře ve Varaždinských Toplicích, 1848 byl plukovním lékařem, 1854 fysikem v Záhřebu, 1861 přišel jako fysik do Křiževce s titulem medicínálního rady, 1864 stal se královským místodržitelským radou a protomedikem trojjediného království, téhož roku vrátil se do Záhřebu a povýšen do šlechtického stavu s predikátem »Klekovski«, 1867 odešel na odpočinek. Zemřel 24. dubna 1882.

Schlosser začal se záhy zabývatí botanikou, neboť již z roku 1828 uvádí botanický nález od Svatky; 1832—1836 botanisoval v okolí svého rodiště, v Jeseníku, Karpatech, na jižní a západní Moravě. Botanická práce »De papilionaceis Germaniae« byla jeho doktorskou disertací. Velkou příležitost k botanisování měl první dvě leta svého pobytu ve Slavonsku a zvláště od roku 1838, kdy se seznámil s Ljudvítem Farkašem Vukotinovićem, chorvatským básníkem, přírodopycem a politikem (* 13. I. 1813 v Záhřebě, † 1893).

Již roku 1835 chtěl Schlosser se svým někdejším profesorem matematiky na filosofickém ústavu brněnském Aureliem Thalerem, augustiniánem starobrněnského kláštera († v Brně 1843) vydati seznam moravských rostlin, ale předešli je Mayer a Rohrer*) svým spisem »Vorarbeiten zu einer Flora des mährischen Gouvernements oder systematisches Verzeichniss aller in Mähren und in dem k. k. öster. Antheile Schlesiens wild wachsenden, bis jetzt entdeekten phanerogamen Pflanzen (Brünn 1835, 8°). Proto od svého plánu upustil

*) Mayer August Conrad, nar. v Munzingen u Freiburgu v Bádensku, byl hospodářským úředníkem, pak správcem. Napsal stati z oboru hospodářství.

Rohrer Rudolf, typograf a botanik, * 1805 v Krakově, † 14. IX. 1839 v Brně. Zanechal po sobě bohatý herbář.

Reichardt Heinrich Wilhelm, * 16. IV. 1835 v Jihlavě. Studoval ve svém rodišti, ve Vídni medicínu (1854—1859), dosáhl tamtéž doktorátu medicíny, stal se docentem botaniky na vídeňské universitě, 1866 kustodem c. k. dvorního botanického kabinetu. Vydal práce ve zprávách vídeňské akademie věd.

Dr. Carl Alois, * 1765 v Eberndorfu v Korutanech. 1794 usadil se v Brně, † 1831 jako krajský fysik v Uherském Hradišti.

a chopil se ho znovu v době, kdy jako lázeňský lékař měl mimo sezonu od října do dubna dostatek volného času. A tak došlo roku 1843 u Rud. Rohrera vdovy v Brně k vydání díla »Anleitung, die im Mährischen Gouvernement wild wachsenden und am häufigsten cultivirten phanerogamen Pflanzen nach der analytischen Methode durch eigene Untersuchungen zu bestimmen«. V předmluvě, napsané v lednu 1841 v Jindřichově, píše autor, že bylo jeho nejvřelejším přáním podat své nade vše drahé vlasti zřejmý důkaz své lásky. Dojemný je citát z Ovidiových Libri tristium: »Nescio, qua natale solum dulcedine cunctos tenet, et immemores non sinit esse sui.« Schlosser snažil se také sehnati moravská lidová jména rostlin, což se však jenom částečně podařilo. Scházějící jména doplnil z díla bratří Preslů »Flora čechica« (1819).

Schlosserova kniha byla předmětem mnohých výtek, týkajících se zejména jím uvedených nalezišť. Tak zaznamenal H. W. Reichardt 47 druhů, které měly podle Schlossera růsti v okolí Jihlavy, ale které tam Reichardt nenašel. Mnohé nesprávné údaje vznikly patrně na základě pouhých sdělení, která Schlosser nepřezkoušel nebo o jejichž správnosti se sám nepřesvědčil. Uvádí třeba jako naleziště vzácných rostlin hory Gloč a Stračov (podle Dr. Carla), ale ty neleží vůbec na Moravě, nýbrž na Slovensku. Přes tyto nedostatky chválí zase někteří botanikové (Oborny) Schlosserovy bystré postřehy v kritických rodech Rosa (růže), Rubus (ostružiník), Thymus (mateřídouška). Ostatně třeba podotknouti, že si Schlosser vytkl ve svém díle za jediný úkol podporovati studium moravské květeny a to tím, že se snažil je začátečníkům usnadniti a učiniti přístupným i těm, kterým se nedostalo vyššího vědeckého vzdělání.

V »Österreichische botanische Zeitschrift« vydal: Vorarbeiten zu einer Flora von Croatien (sv. II., str. 281, 289, 297, 305, 314, 321). Reise flora aus Süd-Croatien (ibid. str. 322, 329, 337, 345, 353, 361, 369, 377, 385, 395, 401; sv. VII. str. 246, 254, 263, 270, 279). Tamtéž r. 1852, str. 281 stanovil základní pravidla t. zv. historické soustavy, za jejíž základy navrhoval podle Mohsových ideí, uplatněných v jeho »System der Minerale«: Jednostejnost, stejnorodost a podobnost přírodnin. Dále tam uveřejnil menší zprávy botanické jako Primula viscosa (str. 267), zjistil pro Chorvatsko novou rostlinu Artemisia annua L., kterou našel na městských valech Staré Gradišky (1852, str. 12), další pro Chorvatsko nové rostliny (1852, str. 12, 85).

S Farkašem Vukotiničem uveřejnil v »Österreichische botanische Wochenschrift«: Naturhistorische Wanderungen durch einige Gegenden Nord-Croatiens im Jahre 1853 (sv. IV., str. 107, 114, 122, 131, 137, 145). S ním vydal samostatně: »Syllabus florae Croatiae« (Záhřeb 1857, 12°).

Schlosser zabýval se také studiem brouků. V »Radu« Jugoslovenské akademie vyšlo hlavní dílo »Fauna kornjašah Hrvatska« (3 díly). Po jeho smrti pak: »Dodatek na faunu kornjašah« 1882. Je tu analytickou metodou popsáno i pojmenováno skoro 5000 brouků.

Antonín Fröhlich:

Neznámý urbář panství helfenštejského ze 16. století.

(Pokračování.)

Plat z brusuo kovárských od kovárův o Vánocích.

Brunice u valchy lipenské.

Mach kovář z brusou z 1 kola o Vánocích 22½ gr.
Bašta kovář z brusou z 1 kola o Vánocích 22½ gr.
Suma o Vánocích 45 gr. [Ujal to Plachý, dává plat o sv. Jiří a o sv. Václavě.]

Plat z krámuo masných podlie listu pána jeho milostí na konec Masopustu od řezníkuov lipenských.

Jakub z kněského krámu platu 14 gr.
Týž za dva kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Vaněk a Balat z kněského krámu 14 gr.
Týž za dva kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Zelenec z krámu platu půl kopy
Týž za dva kameni loje nepřepuštěného půl kopy
Vávra z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž za dva kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Hana z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž za 2 kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Havel z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž za dva kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Vítek Kazivodů z krámu o Masopustě půl kopy
Týž za 2 kameně loje nepřepuštěného půl kopy
Vítek Teletcího z krámu o Masopustě půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Jan Matoušků z krámu platu půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Ruba Zelenců z krámu platu půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Drdáček z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Klímek z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Pavlíček z krámu platu o Masopustě půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Jan Skládáný z krámu platu půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy
Jan Soběhrd z krámu platu půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy

Mikuláš Dovalík z krámu platu půl kopy
Týž on za dva kameně loje půl kopy

Suma platu o Masopustě od 16 řezníkův od dvou kněských po 14 gr. a od 14 po ½ kopě učiní 7 kop 28 gr.

Suma od týchž 16 řezníkův za 32 kameně loje o týmž čase za kámen po 15 gr. učiní 8 kop.

Plat z brusnic od kovářův o sv. Jakubě.

Brusnice na Hladově.

Mach kovář z brusy z 1 kola o sv. Jakubě 1 kopu 2 gr.
Ondráček kovář z brusy z 1 kola o sv. Jakubě půl kopy 1 gr.
Jan Kočkovitý z brusy z 1 kola o sv. Jakubě půl kopy 1 gr.
[Rušík kovář] (Valach kovář z brusy) z 1 kola o sv. Jakubě
půl kopy 1 gr.
Kašpar Hladký z brusy z 1 kola o sv. Jakubě půl kopy 1 gr.
Trnka kovář z brusy z 1 kola o sv. Jakubě půl kopy 1 gr.
Suma o sv. Jakubě 4 kopy 8 gr.

Brusnice pod rybníkem oseckým:

Vícha kovář o sv. Jakubě půl kopy
Havel kovář o sv. Jakubě půl kopy
Kašpar kovář o sv. Jakubě 20 gr.
Pavel kovář o sv. Jakubě 20 gr.
Toman kovář z Oseka 20 gr.

Suma o sv. Jakubě 2 kopy

V e s T e j n.

Odtud platy ouroky na český groš též dávají za chmel, za spílku, za krmení vepřuov, za krávu odoumrtní, za pastvu z žabníka, též platí slepice, vejce.

Bezrouk ze dvora ouroků o sv. Jiří (1½) [6] gr., o sv. Václavě (1½) [6] gr. Týž z 1½ čtvrtí na Zlechově úroků o sv. Jiří půl kopy, o sv. Václavě půl kopy, slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Tomek z zahrady ouroků o sv. Jiří 4 gr. a o sv. Václavě 4 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Vaněk Lysý z zahrady o sv. Jiří 4 gr., o sv. Václavě 4 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Matěj Vyskočil polesný z zahrady o sv. Jiří ouroku 4 gr., o sv. Václavě 4 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Martin Fidrholec z zahrady o sv. Jiří 3½ gr., o sv. Václavě 3½. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Martin pojezdny z zahrady o sv. Jiří 2 gr., o sv. Václavě 2 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Václav Chvátal z zahrady o sv. Jiří 2½ gr., o sv. Václavě 2½ gr. Slepici o Vánocích 1, chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10. ([Václav fojt ouroku o sv. Jiří 1 kopu, o sv. Václavě 1 kopu.]])

Jan Rausek z zahrady ouroku o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Pavel Rusků z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Mikuláš Fudrholcuov z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Martin Hubený z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Řehoř Řehula z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž čase 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Jakub z zahrady ouroků o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Matyáš písař z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr., slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Verunka vdova z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Blažková Vztekla z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr. vajec o sv. Duše 10.

Vencl z zahrady o sv. Jiří 1½ gr., o sv. Václavě 1½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Valenta Bruničků z zahrady o sv. Jiří 2 gr., o sv. Václavě 2 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Jan Martinků z zahrady o sv. Jiří 2 gr., o sv. Václavě 2 gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Mikeš Fudrholc z rolí zlechovské úroku o sv. Jiří 9 gr., o sv. Václavě 9 gr.

Stará fojtová z rybníčka o sv. Jiří 4 gr., o sv. Václavě 4 gr. [Ten plat uchází, neb jest tu duvor panskej.]

Štěpán Venhuda z lázně o sv. Jiří 11½ gr., o sv. Václavě 11½ gr. i z zahrady, slepici o Vánocích 1, vajec o sv. Duše 10.

Vavřinec Tkadlec z zahrady a z louky ouroku o sv. Jiří 8½ gr., o sv. Václavě 8½ gr. Slepici o Vánocích 1, za chmel o týmž časi 2 gr., vajec o sv. Duše 10.

Šimek šermíř z zahrady o sv. Jiří 7½ gr., o sv. Václavě 7½ gr. Slepici o Vánocích 1, vajec o sv. Duše 10.

Mlynář ze mlýna o sv. Jiří 1 kopu 7½ gr., o sv. Václavě 1 kopu 7½ gr. Týž z zahrady u stavu o sv. Jiří 2 gr., o sv. Václavě 2 gr., za krmení vepřů a z struhy jednu vrok o Vánocích půl kopy 2 gr. Slepici o týmž časi 1, vajec o sv. Duše 10.

O Vánocích:

Všecka vuobec za spílku hradskou dávají 17 gr. 1 den.

O svatým Duše:

Týž dávají za krávu odoumrtní 26 gr. 2 den.

O svatým (Janě) [Martině]:

Táž vobec za pastvu zabníka jednu vrok [o sv. Martině] [7 kop].

Táž obec dávají z roli zlechovské, kteréž vyměřeno ouroku o sv. Jiří 1½ kopy 11½ gr., o sv. Václavě 1½ kopy 11½ gr.

Tito z Lipníka z též roli zlechovský platí:

Pavelka ouroku o sv. Jiří 14 gr., o sv. Václavě 14 gr.

Jemnický ouroku o sv. Jiří 14 gr., o sv. Václavě 14 gr.

Dobeš Bezpeří, kožišník, o sv. Jiří 8½ gr., o sv. Václavě 8½ gr.

Danyel kožišník o sv. Jiří 13 gr., o sv. Václavě 13 gr.

Jiřík, městský písař, o sv. Jiří 9½ gr., o sv. Václavě 9½ gr.

Starší lipenští o sv. Jiří 5½ gr., o sv. Václavě 5½ gr.

Suma zlechovskej roli z Lipníka úroku o sv. Jiří 1 kopy 4½ gr., o sv. Václavě 1 kopy 4½ gr.

Suma sliepíc o Vánocích 23 gr. 10 den.

Suma za chmel o týmž časi 40 gr.

Suma za spílku o týmž časi 17 gr. [1 den.]

Suma za krmení vepřův i z struhy o týmž časi půl kopy 2 gr.

Suma ouroku o sv. Jiří 2 kopy 14 gr.

Suma ouroku z roli zlechovské 3 kopy 25 gr.

Suma ze dvou mlýnů o týmž časi 1 kopy 7½ gr.

O svatým Duše:

Suma vajec 4½ kopy 20 po 3 gr.

Suma za krávu odoumrtní 26 gr. 2 den.

Suma za pastvu zabníka o [sv. Martině 7 kop].

Suma ouroku o sv. Václavě 2 kopy 14 gr.

Suma ouroku z roli zlechovské 3 kopy 25 gr.

Suma ze dvou mlýnův o týmž časi 1 kopy 7½ gr.

Summa summarum platu ročního z týchž vsí i z roli zlechovské co z Lipníka platí 13½ kopy 19½ gr.

[Léta etc. 58 v outery po Velkonoci pán jeho milost ráčil prodati Tajnským v Zárubích lípí dříví, tu kde se zdielili v Zárubích, za 20 fl. Mají platíti při sv. Martině po 2 fl. až do vyplnění těch 20 fl.]

[It. při sv. Martině vycházení má platu z Tejna toto: it. z pastviska 14 fl., it. za lípy koupený 2 fl., it. z pastviska 3 fl., it. z březového kouta 1 fl., it. z vobory 1 fl.] [suma 21 fl.]

Fol. 13—86.

Ves Paryšovice. Ves Valšovice. Ves Rakovay. Ves Byškovice. Ves Příkazy. Ves Oujezd Vysoký. Ves Vítonice. Ves Něčice Horní. Ves Něčice Dolní. Ves Soběchleby.

Tito dvořáci z Simře pánu jeho milostí plat na zámek Helfnštejn zpravují. Ves Tučín. Ves Radotín. Ves Hlinsko. Ves Lhota. Ves Vosek.

Tito kněží lidé jsou a pánu jeho milostí tyto platy dávají. Ves Podolí. Ves Malé Prosenice. Ves Velké Prosenice. Ves Laysky. Ves Tupec.

Fol. 87—91v.

Ves Oujezd Dolní:

Odtud platí úroky peněžité na český groš za roboty kalní, zlechovské, ranošovské, za krávu odoumrtní, z pastviska a dávají oves, slepice a vejce.

Matějka z zahrady úroku o sv. Jiří 2, o sv. Václavě 2 gr. Za roboty zlechovské o sv. Martině 2 gr.

Eliáš z krčmy o sv. Jiří 10 gr., o sv. Václavě 8 gr. Za roboty zlechovské o sv. Martině 2 gr. [Za roboty jednou vrok při sv. Martině dává 20 gr.]

Jan Jakubkuo z puollánu o sv. Jiří 16 gr., o sv. Václavě 16 gr. Ovsy o sv. Martině 4 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 10 gr. Slepíc o Vánocích 6, vajec o sv. Duše 24.

Crha z puollánu úroku o sv. Jiří 16 gr., o sv. Václavě 16 gr. Ovsy o sv. Martině 4 měrice, za roboty zlechovské o témž časi 10 gr. Slepíc o Vánocích 6, vajec o sv. Duše 24.

Janík z čtvrti a z nivky úroku o sv. Jiří 11 gr., o sv. Václavě 11 gr. Též z záhonu u Slatín o sv. Jiří 1 gr., o sv. Václavě 1 gr. Ovsy o sv. Martině 2 měrice, za roboty zlechovské o témž časi 5 gr. Slepíc o Vánocích 3, vajec o sv. Duše 12.

Vaniček z čtvrti úroku o sv. Jiří 8 gr., o sv. Václavě 8 gr. Týž z čtvrti od mikulavského dvoru úroku o sv. Jiří 15 gr., o sv. Václavě 15 gr. Ovsy o sv. Martině 2 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 5 gr. Slepíc o Vánocích 3, vajec o sv. Duše 12.

Hanek z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsy o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž časi 7½ gr. Slepíc o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18. [Týž dává jednou úrok při sv. Martině za roboty 2 fl.]

Horáček ze čtvrti a z zahrady o sv. Jiří 11 gr., o sv. Václavě 11 gr. Ovsy o sv. Martině 2 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7 gr. Slepíc o Vánocích 3, vajec o sv. Duše 12.

Michna z čtvrti úroku o sv. Jiří 8 gr., o sv. Václavě 8 gr. Ovsy o sv. Martině 2 měrice. Za roboty zlechovské o témž čase 5 gr. Slepíc o Vánocích 3, vajec o sv. Duše 12.

Tomáš ze čtvrti úroku o sv. Jiří 8 gr., o sv. Václavě 8 gr. Ovsy o sv. Martině 2 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 5 gr. Slepíc o Vánocích 3, vajec o sv. Duše 12.

Jakub Janský z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsy o sv. Martině 3 měrice. Za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepíc o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Jan Koptivý z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice. Za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Matěj Holík z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice. Za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Mikšík z krčmy o sv. Jiří 6 gr., o sv. Václavě 6 gr. [Z té jest z krčmy položeno sumou.] Za roboty zlechovské o sv. Martině 2 gr.

Matěj Kopeckuov z půl čtvrti a z zahrady úroku o sv. Jiří 5½ gr., o sv. Václavě 5½ gr., Ovsa o sv. Martině 1 měřici. Za roboty zlechovské 4½ gr. Slepice o Vánocích 1½. Vajec o sv. Duše 6. [Týž dává jednou vrok o sv. Martině 28 gr.]

Michal z puollánu úroku o sv. Jiří 16 gr., o sv. Václavě 16 gr. Ovsa o sv. Martině 4 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 10 gr. Slepice o Vánocích 6, vajec o sv. Duše 24.

Jan Mikšíkuov z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Jan Jirů z 1½ čtvrti o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Vojtek z puollánu úroku o sv. Jiří 16 gr., o sv. Václavě 16 gr. Ovsa o sv. Martině 4 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 10 gr. Slepice o Vánocích 6, vajec o sv. Duše 24.

Holý z puollánu úroku o sv. Jiří 16 gr., o sv. Václavě 16 gr. Ovsa o sv. Martině 4 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 10 gr. Slepice o Vánocích 6, vajec o sv. Duše 24.

Jan Dlesk z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 17.

Hláška vdova z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Strejšková vdova z zahrady úroku o sv. Jiří 2 gr., o sv. Václavě 2 gr. Za roboty zlechovské o sv. Martině 2 gr.

Piščata z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec 18.

Jan Haudek z 1½ čtvrti úroku o sv. Jiří 12 gr., o sv. Václavě 12 gr. Ovsa o sv. Martině 3 měrice, za roboty zlechovské o témž čase 7½ gr. Slepice o Vánocích 4½, vajec o sv. Duše 18.

Mlynář ze mlýna o sv. Jiří 8 gr., o sv. Václavě 8 gr.

Suma osedlého 26, zvláště manové 4. Ti pánu jeho milosti nic neplatí.

Všecka vuobec dávají za roboty kalní o sv. Martině jednu vrok 23 gr.

Táž vuobec dávají za roboty ranašovské o témž čase 20 gr.

Táž vuobec dávají z pastviska na Neplachově o sv. Jiří 1½ kopy, o sv. Václavě 1½ kopy.

Táž vuobec dávají za krávu odoumrtní jednu vrok o sv. Duše půl kopy 5 gr. 3 [den.]

[Táž obec dávají o sv. Martině z pastviska, které v horách přijali, 3 fl.] ([Odtudž Hanek dává za roboty o sv. Martině 2 fl.])

Suma ovsa o sv. Martině míry lipenské 61 měřic.

Suma za roboty kalní o témž čase 24 gr.

Suma za roboty zlechovské o témž čase 2½ kopy 14½ gr.

Suma za roboty ranašovské o témž čase 20 gr.

[Suma z pastviska vnově přijatého o témž čase 3 fl.]

[Suma za roboty od Hanka o témž čase 2 fl.]

[Suma za roboty od Vávry 28 gr.]

[Suma za roboty od Kuby krčmáře 20 gr.]

[Od Květoně z louky 4½ gr. 1 den. vídeňských.]

[Táž on s jinými třmi z louky 3½ fl. 3 gr.]

Suma slepic o Vánocích 1½ kopy, [1½ slepice po 10 den.]

Suma ouroku o sv. Jiří 4½ kopy 1½ gr.

Suma zlechovské o sv. Martině o témž čase 16 gr.

Suma z pastviska na Ranošově o témž čase 1½ kopy.

Suma ze mlýna o témž čase 8 gr.

[Vejmazního 3 gr.]

Suma vajec o sv. Duše 6 kop, 6 po.

Suma za krávu odoumrtní o témž čase půl kopy 5 gr. 3 den.

Suma ouroku o sv. Václavě 4½ kopy 1½ gr.

Suma z krčem o témž čase 14 gr.

Suma z Neplachova pastviska 1½ kopy.

Suma ze mlýna o témž čase 8 gr.

Fol. 92—105.

Ves Trnávka. Ves Loučka nad Lipníkem. Ves Slavkov. Ves Bohušlávky.

(Pokračování.)

Florian Zapletal:

Katolická fara v Kelči před Bílou horou.

Od května r. 1597 byl katolickým farářem v Kelči Jakub Bitomský, před tím farář v nedalekých Všebovicích. V Kelči se připomíná ještě r. 1620.

Při svatořířkřálovém zemském soudu v Olomouci r. 1610 byl učiněn nález mezi knězem Jakubem, farářem z Kelče, a panem Jiříkem z Vrnbna. Pohnal kněz pana Jiříka o desátek, o který prv byl zaplnal pana Hynka z Vrnbna, otce jeho. A poněvadž práva nešla, když pan Hynek umřel, neb aspoň brzo potom, jakž se tím i kněz vymlouval, pohnal kněz znovu pana Jiříka, aniž vyčkal, až by první půhon pro smrt přetržen byl, a učinil půhon na půhon. Pročež nálezem byl ten půhon vyzdvižen, a knězi tuhá domluva byla učiněna místo ji-

ného trestání, aby se zemský soud nedával v odpory s biskupem, poněvadž on kněží sám trestati chtěl, jakož i v tomto případě se zakazoval, ale zemský soud toho přijíti nechťel, aby právu svému neublížil.

Pohnaný Jiří Bruntálský z Vrbna a na Helfenštejně, pán a držitel města Lipníka, byl synem bývalého zemského hejtmana moravského Hynka staršího Bruntálského z Vrbna na Bruntálu a Helfenštejně (o Hynkovi Záhorská kronika XIII., 65—70).

Jiřík z Vrbna a jeho žena Alžběta z Eicinku vystavěli renesanční jádro dnešního zámku v Lipníku, jak o tom svědčí dosud erby obou na zámeckém portálu.

Olomouckým biskupem byl od r. 1599 kardinál Dietrichštejn.

Helfenšteinské panství pánů z Vrbna sahalo daleko na východ. Patřila k němu tehdy ves Valšovice, Paršovice s patronátem, Rakov, Býškovice, Vítovice s mýtem, Horní Újezd s mýtem a s patronátem a ves Příkazy. Farní kostely uvádějí se v Paršovcích a v Horním Újezdě.

Pánové z Vrbna byli luterány.

Nedovedeme přesně povědět, na jaký desátek si činil nárok kněz Jakub, farář z Kelče, proti helfenšteinskému panství a jeho držitelům Hynkovi a Jiříkovi z Vrbna.

Ale poněvadž kněz Jakub byl od 31. března r. 1594 do dubna r. 1597 farářem v nedalekých Všechnovicích, a bývalý zemský hejtman Hynek z Vrbna zemřel v první polovině května r. 1596, je nasnadě domněnka, že šlo ve sporu o desátek z doby, kdy kněz Jakub farářoval ve Všechnovicích.

Dne 30. července r. 1589 byl dosazen do Všechnovic za faráře Jiří Petráš. Ale brzy nato usadil se v sousední biskupské manské vsi Malhoticích nekatolický kněz a ujal se farního desátku nejen z Malhotic, přífařených do Všechnovic, ale také ze vsí helfenšteinského panství, rovněž přífařených do Všechnovic.

Helfenšteinské panství držel tehdy Petr Vok z Rožmberka se svou ženou Kateřinou z Ludanic, a to až do dubna r. 1593, kdy prodali panství Hynkovi z Vrbna.

Olomoucký biskup Stanislav Pavlovský nařídil 4. ledna r. 1590 jak helfenšteinskému úředníku Štěpánu Střebochovskému, tak i Jiřímu Obešlíkovi z Lipultovic, manskému držiteli Malhotic, aby tomuto stavu zabránili a vetřelce z Malhotic vypověděli.

Soudíme, že také po 27. dubnu r. 1593, kdy helfenšteinské panství získal koupí Hynek starší Bruntálský z Vrbna a na Bruntálu a Koldštejně, hejtman markrabství Moravského, zůstaly pro všechnovského faráře, kterým byl od 31. března r. 1594 kněz Jakub Bítomský, ztraceny desátky ze vsí helfenšteinského panství, přífařených do Všechnovic, na př. z Býškovic.

K púhonu kněze Jakuba na Hynka z Vrbna o desátek došlo u zemského soudu mezi 31. březnem r. 1594, kdy Jakub se stal ve Všechnovicích farářem, a mezi první polovinou května r. 1596, kdy Hynek z Vrbna zemřel.

Ve sporu pokračoval kněz Jakub i v době, kdy už byl farářem v Kelči, a kdy helfenšteinské panství již držel Jiřík z Vrbna. Ale nepochodil stejně jako všechnovský farář Jiří Petráš, který žaloval několikrát u zemského soudu o desátky z cizopanských vsí, přífařených do Všechnovic, ale nadarmo.

Kněz Jakub Bítomský, farář kelecký, měl také dům v Uherském Hradišti. Bylo to nynější domovní číslo 36 (staré 47) na náměstí Svobody. R. 1612 byl tento dům prodán za 1000 zlatých. Dům číslo 23 (staré 33) v ulici Královské držel Tomáš Bítomský, o kterém nevíme, v jakém poměru byl ku knězi Jakubu Bítomskému, faráři v Kelči.

R. 1610 ženil se v Hranicích slovatný pan Bartoloměj (Bartoš) Kempy z Hlivic, sekretář Zdeňka Žampacha z Potnšteina, bývalého majitele panství hranického a drahotušského. Svědkem byl kněz Jakub Bítomský, toho času farář kelecký, se strany ženichovy.

† Dr. A. Breitenbacher:

Krvavá epizoda v Lipníku r. 1784.

Volný v církevním místopise Moravy, olom. diecése V. 131, sděluje, že děkan a farář lipnický Jan Suchánek byl ukrutně zavražděn ve faře 16. března 1784. Nedávno získal jsem spisy z procesu proti vinníkovi a sděluji z nich hlavní obsah, jména vrahova však neuvádím. Matěj K., 33letý katolík rozený v Bystrici p. H., povoláním kovář a obchodník obilím, otec 4 dětí, bytem ve Všechnovicích na panské chalupě, přepadl děkana Jana Suchánka v jeho bytě a třemi ranami »hirsfgngrem«, který koupil v cestě od žida za 5 kr., ho zabil, potom uloupil peníze (dukáty), hodinky, prsten a prchl. Jelikož předtím, než vešel k děkanovi, mluvil v kuchyni s osobami tam zaměstnanými, padlo podezření na něho, byl zatčen a postaven před kriminální soud v Kroměříži; dlouho při výslechu zapíral, dokonce se zhurta obořil na vyslychajícího jej soudce, ale vehnán do úzkých, přiznal se; vylíčil, jak zločin provedl, pověděl, kde lup uschován a 14. února 1785 jela s ním komise »unter militärischer Bedeckung« asi hodinu za Hranicemi, kde podle jeho označení našla zakopaný lup; na to odjeli do Všechnovic hledat další části lupu, který si do důlku kovářského ohniště hlinou zamazal. 2 sáčky s penězi však už zatím vyhrabala jeho žena, která ho při zamazávání ohniště viděla a když se rozkřiklo, že muž je vrahem, je vybrala, aby zahladila »corpus delicti«. Soud začal 24. ledna, skončen 16. března; 8. dubna 1785 vyřčen rozsudek; zněl takto: My pudmistr a rada města Kroměříže uznáváme nad tím od práva tohoto města s Matísem K. konaném právním vyhledávání, po bedlivém a pilném tej věci rozvázení za právo: kterak zločinec Matís K. skrže ten od něho na děkanu města Lipníka Janu Suchánkovi dně 16. Decembra r. 1784 v jeho svědnci učiněný ukrutnej mord a pak juž po vykonaném takovým mordu ještě k tomu spáchanou krádež, jemu ku dobře zaslouženému trestu sobě však rovným k odstrašení, skrz kolo od života k smrti, od svrchu dolů, zbaven býti má; pročež taky on juž jmenovaný zločinec Matěj K. na obyčejné po-

pravné místo ven vyveden, tam kolem svrchu ku spodku utracen, pak jeho mrtvé tělo do kola vpletené a nad ním šibenice s dolů visícím provazem přidělána bejtí má, ku čemuž on taky se tuto odsuzuje. Všechno podle práva. Sententionatum in consilio senatus Cremisii die 8a Aprilis 1785. Knechtl.

Jak lehce poznati, je rozsudek barbarským překladem do češtiny, jež podepsaný beztak již podle možnosti upravil. Nešťastný zločinec odpykal trest, ale kolik vrahů ujde šibenici tím, že dovedou se trestající ruce ukrytí nebo že jim Bůh sám života ukrátl! — Soudní spisy budou přidány k spisům farního kostela lipenského v arcibiskupském archivu v Kroměříži.

Dr. J. L. Červinka:

Pusté vsi na bývalém panství bystrickém pod Hostýnem.

(Dokončení.)*

Lhota Měšečná. R. 1349 koupil Beneš ze Štráleka (Strahleck, hrad u Rýmařova) i se svými bratřími od Jitky půl dědiny Kozářiny Lhoty a půl dědiny »Myeseczna Lhota«¹⁾; r. 1359 prodal Dobeš a Jindřich ze Štráleka Jenčovi Spránovi dědinu Šišmu a dvě polovice Lhot, a z této jedné Lhoty Měšečné prodal 5 čtvrtí Ctiborovi z Cimburka.²⁾ R. 1374 Bohuněk ze Lhoty prodal Adovi z Nahošovic půlčtvrté čtvrti s mlýnem ve Lhotě Měšečné³⁾ a r. 1379 zase prodal Jeneč Sprám Ctiborovi z Cimburka na Tovačově 5 čtvrtí úročních ve Lhotě Měšečné.⁴⁾ R. 1406 Pavlík z Měšečné Lhoty zapsal své ženě Elšce věno na všem zboží svém v Měšečné Lhotě⁵⁾ a r. 1415 prodal Pavlík Staňkovi z Radkov v dědině Měšečné Lhotě půl třetí čtvrti pole a zahradu⁶⁾ a brzy na to asi zemřel, neboť Matuš, farář ze Soběchlebského pohání r. 1416 Ješka z Blažic, že mu nebožtík Pavlík z Měšečné Lhoty odkázal na něm a kostelu soběchlebskému pět hřiven grošů svých vlastních peněz a též Martináka z Něčic půl šesta hřiven gr. a oni že mu těch peněz dáti nechtějí.⁷⁾ R. 1437 Anna z Přestavlk prodala Markvardovi z Jezvec v Měšečné Lhotě 3½ čtvrti polí a mlýn,⁸⁾ Markvard prodal to však ihned Jodokovi z Křtomile⁹⁾ a Jodok pak r. 1446 zase Petrovi ze Simří.¹⁰⁾

Lhota Měšečná stávala v místech, kde jest nyní dvůr L h o t s k o mezi Blažejovici a Bezuchovem.

¹⁾ D. O. I. 70. — ²⁾ 660. — ³⁾ II. 478. — ⁴⁾ III. 583. — ⁵⁾ VII. 242. — ⁶⁾ VIII. 534, 537. — ⁷⁾ Půh. III. 496. — ⁸⁾ X. 72. — ⁹⁾ X. 141. — ¹⁰⁾ X. 499.

Nová Ves stávala mezi Mrlínkem a Lukovem tam, kde pozemky po ní slují podnes N o v o v e s k o, N o v e s k o, polní trať asi tisíc měříc. R. 1359 držel ji Stach Dlouhý a s Ješkem Schmezcem vložili

*) 1. část uveřejněna byla v Z. K. roč. XX., čís. 1.

Mikuláši z Malenovic Lukov, Mrlín, Novou ves (novam nillam)¹⁾ a Mikuláš pak celé toto zboží prodal r. 1365 Bočkovi z Kunštat²⁾ a od té doby přísluší k panství Bystřickému.³⁾

¹⁾ D. O. I. 641. — ²⁾ I. 932. — ³⁾ II. 307.

Mrlínek slul původně Mrlín a býval vladyckým zbožím; r. 1301 čte se Albert z Mrlína a jeho syn Alšík,¹⁾ r. 1358 byl už rozdělen na Mrlín Horní a Dolní, »Mrlyn superiori« koupil Mikuláš z Malenovic²⁾ a r. 1365 prodal jej ku zboží hradu Obrán,³⁾ při němž zůstává (»Mrlín Hornie« r. 1466⁴⁾ až do r. 1520, kdy Václav z Lipoltovic prodal Jarohněvovi z Baště tvrz Mrlín s dědinou a dvorem. Mrlín Dolní byl samostatným zbožím vladyckým, na němž seděl r. 1368 Svatobor z Mrlína, r. 1385 Tomáš Hrb ze Rzi a jeho syn Ješek z Mrlína.⁵⁾ R. 1555 byly Mrlíny už oba pusty a není po nich ani po dvoru ani po tvrzi památky. R. 1650 připomíná se při panství Bystřickém mimo pustinu Mrlínek také ves Mrlínek, patrně nedávno před tím znovu osazená.

¹⁾ Cod. Mor. V. 131. — ²⁾ D. O. I. 578. — ³⁾ I. 932. — ⁴⁾ XI. 244. — ⁵⁾ I. 1001; IV. 737, 738; VIII. 597, 634.

Tvrdimov u Mrlína připomíná se jenom k r. 1358 (Dwrzymow).¹⁾

¹⁾ D. O. I. 578.

Chlumečné. Z bývalého panství hradu Křídla nad Brusným (r. 1481 už pustého) připadla k panství Bystřickému mimo jiné dědiny také pustá ves Chlumečné. Dědina ta stávala na potůčku mezi Brusným a Hlinskem, pod hradem Chlumem tam, kde se polní trať podnes nazývá Ch l u m e č n é, Ch l u m e c k a. Od r. 1365 držel půl vsi Chlumečného Boček z Kunštat¹⁾, r. 1374 celou ves Ctibor z Cimburka²⁾ a od r. 1437 koupili ji s celým statkem Křídlem bratři Herbord a Leonhard z Bořitova na Počenicích.³⁾ Když se zboží Křídelské vkládalo r. 1487 Janu Vlkovi z Konecchlumu, dědiny Chlumečného už nebylo,⁴⁾ patrně opustla i s hradem ve válkách uhersko-českých.

¹⁾ D. O. I. 930. — ²⁾ II. 521; III. 351. — ³⁾ X. 78. — ⁴⁾ Prasek, Komenský 1882, 728.

Také na statku Prusinovském, původně samostatném panství, r. 1535 s Bystřicí spojeném, bývalo více dědin, po kterých zbyla na nás jenom jména polních a lesních tratí. Prokop z Prusinovic vkládá r. 1464 pusté vsi Jaroslavice, Kolkov a Lhotu.¹⁾

¹⁾ Slavík, Č. M. m. 1895, 50.

Jaroslavice mezi Prusinovici a Jankovici byly původně dědina se samostatným statkem vladyckým a hrádkem Kasařovem. R. 1358 drželi ji už k Prusinovicím; Dětrich z Prusinovic zapsal na Jaroslavcích a Prusinovicích 50 hřiven gr. věna své manželce Kateřině,¹⁾ r. 1373 pak Valentínovi z Přestavlk a jeho manželce zapsal na Jaroslavcích 3 hřivny ročního úroku.²⁾ R. 1464 nazývá se už pustou. Stávala na pozemcích nad Kasařovským rybníkem tam, kde se podnes říká polím J a r o s l a v s k o a kde na rozoraných polích dají sledovatí popelovitá ohniška, plná uhlí, střepin a přepáleného ka-

¹⁾ D. O. I. 608, 368. — ²⁾ II. 218, 220, 360, 494.

mení, stávala tedy pod samým hrádkem Kasařovem, po němž v lese zbylo tvrzíště ohrazené příkopem a náspem, posud »Hrádek« zvané.

Lhota stávala mezi Pacetlukami a Prusinovici tam, kde se říká pozemkům podnes L h o t s k o. R. 1368 držel ves Lhotu (in Prusinovicz, Lhota, Kolkow villis) Ctibor Vlnák,¹⁾ r. 1381 měla tam Adlička z Prusinovic lán²⁾ a r. 1384 učinil Tas z Prusinovic stupek s Heršem z Rokytnice na svá zboží v Prusinovicích, Jaroslavcích, Lhotě a Kolkově a ještě téhož roku vzal na spolek na totéž zboží (Prusinovicz, Jaroslawicz, Lhota et Colkow) bratry Jana a Lidka z Huštěnovic.³⁾ R. 1386 koupil Tas od Dětricha z Prusinovic svobodný dvůr ve Lhotě a též ve vsi Kolkově⁴⁾ a r. 1387 učinil Crhu z Korkor ochráncem a poručíkem svého zboží v Prusinovicích, Jaroslavcích, Kolkově a v Pusté Lhotě.⁵⁾ Lhota tedy byla už opustlá. Pozemky její prodali Pacetluckým Kateřina ze Žerotína a Jiří Hájek i Arkleb z Víckova na Prusenovicích r. 1499 jako »pustinu Lhotsko«.⁶⁾

¹⁾ D. O. I. 1078. — ²⁾ IV. 41. — ³⁾ 322, 368. — ⁴⁾ IV. 795. — ⁵⁾ V. 72; XI. 167. — ⁶⁾ List. Sel. arch. I. č. 250.

Kolkov měl stejné osudy s hořejší Lhotou a r. 1464 byl už pustý. Zdá se, že stával v místech polí zvaných L h o t s k a v prusinovském katastru při hranici lipovsko-křtomilské, kde Jan Vilém z Víckova na Prusinovicích r. 1571 daroval povoláním bratřím boleslavským dům bratrský; katolický kostel na zbor a 3 kusy rolí s loukou za »Chotským Újezdem«.¹⁾ Újezdy jsou trati se L h o t s k e m sousedící a jiných újezdů na Prusinovsku není. Podle zápisu z r. 1522 »... na vsi pusté Jaroslavcích, na vsi Hroznově, K o l k o v ě L h o t ě a Pacetlucích«²⁾ zdá se, že ves jmenovala se také »Lhota Kolkova« a že by tedy polní trať »Lhotska« nad Lipovem upomínala na její vsisko.

Hroznov, pustá ves k r. 1492, stávala tam u Prusinovic, kde jest nyní les H r o z n o v a, jižní konec lesa Ochoze blíž Hlinska než Prusinovic. Že tam někde stával, lze souditi z prodeje 32 měřic panského pole hraběnkou Monteabatte pod H r o z n o v e m r. 1769 Karlu Pospíšilovi z Býlavsku.³⁾ Jan z Žerotína koupil jej tehdy od Viléma z Pernštejna.

¹⁾ Dat. v Prusinovicích ve středu po neděli Invocavit 1571. Orog. v arcibiskup. archivu v Kroměříži. — ²⁾ D. O. XIX. 7. — ³⁾ Dle kons. rady P. J. Mužného, býv. faráře v Prusinovicích.

Kozraly, nyní pozemky K o z r á l s k o nade mlýnem »Kozrálem« severozápadně Prusinovic. Připomínají se k r. 1368. Ješek ze Šišel držel tam dva dvorce a půl lesa (Kozoral),¹⁾ r. 1373 drželi v »Cossrowě« Juřík a Ondřej z Turovic poplužní dvůr a 9 čtvrtí úročních;²⁾ Mikuláš z Malenovic prodal r. 1374 Zdenkovi ze Šternberka půllán v dědině »Cosral« a Hereš z Turovic rybníky,³⁾ a r. 1381 Zdeněk držel už celou ves »Cozrali«, když pouštěl Alšovi ze Šternberka jinak ze Světlova a jeho synům několik vsí na Holešovsku.⁴⁾ R. 1448 pustil Lacek ze Šternberka na Lukově Mechovi z Kostelce pustou ves »Kozraly« s dvorcem, rybníky a rybniskem.⁵⁾

¹⁾ D. O. I. 971. — ²⁾ II. 269. — ³⁾ 482, 509. — ⁴⁾ IV. 17. — ⁵⁾ X. 791.

Florian Zapletal:

Erby Opersdorfů v Dřevohosticích.

Patří rodu, usedlému ve Slezsku, který byl r. 1554 (21. června) vyzdvížen do panského stavu a r. 1626 (22. srpna) do stavu hrabského. Měl v erbu štít, rozdělený křížem na čtvero, v prvním a ve čtvrtém poli červeném po bílé dračí korunované hlavě s hrdlem a s ústy, sršícími plameny, v druhém a třetím poli žlutém po oděné ruce s ramenem, v lokti ohnuté a držící meč s pozlacenými kříži a s hruškou. Nad štítem byly dva helmy, na pravém helmu koruna s dračí hlavou, na levém helmu turban s červenou čapkou a za ním ruka s ramenem, držící na žerdi červený prapor s měsícem.

Dva erby Opersdorfů jsou umístěny v Dřevohosticích na druhé zámecké bráně, kterou se vchází do vlastního zámku. Oba erby jsou řešeny stejně. Nad štítem je místo helmů a klenotů hraběcí koruna. Erby drží ve svých tlapách lvi. Do středu obou štítů jsou vsazeny malé střední štíty, které jsou zdobeny orlicí. V prvním a ve čtvrtém poli velkého štítu je dračí korunovaná hlava s hrdlem, ve druhém a ve třetím poli ruka s mečem.

Fridrich hrabě z Opersdorfu koupil 8. listopadu r. 1692 Domaželice se vsí Čechami a s částí Tučina u Přerova, 1. května r. 1693 panství Dřevohostice a spojil oba statky, které byly potom spravovány z Dřevohostic. Mimo to měl Fridrich na Moravě od 5. září r. 1690 panství Paskov a již před tím panství Hodonín, které prodal 29. září r. 1692. Jeho ženou byla Anna Helena, rozená Jakardovská ze Sudic. Fridrich byl od 18. prosince r. 1679 na Moravě nejvyšším zemským sudím (Oberstlandesrichter), od 19. února r. 1697 nejvyšším zemským komorníkem (Oberstlandeskämmerer). Zemřel 1. ledna r. 1699.

Po něm držel Dřevohostice a Domaželice jeho syn Jiří Fridrich. Podle jeho poslední vůle, publikované 19. července r. 1743, stala se dědičkou obou spojených statků jeho žena Františka, rozená hraběnka Serenyová. Po její smrti (poslední vůle byla publikována 11. ledna r. 1762) zdělila statky její sestra Josefa, rozená hraběnka Serenyová, provdaná hraběnka z Opersdorfu. Fridrich Ferdinand hrabě z Opersdorfu, který měl také statky ve Slezsku, odkázal ve své poslední vůli, publikované 10. prosince r. 1781, Dřevohostice a Domaželice své ženě Marii Josefě, rozené z Fragsteinu, a svým dcerám Josefě a Antonii. Vdova měla držet polovinu, dcery rovněž polovinu. K dělení došlo 19. července r. 1784. K panství patřily tehdy Čechy, Domaželice, Hradčany, Nahošovice, Pavlovice, Prusínky, Turovice, část Tučina a městečko Dřevohostice s výstavným zámkem, krásně zařízeným a obývaným v létě od vrchnosti. Farní kostely byly na panství v Dřevohosticích, v Domaželicích a v Pavlovicích. Patronát měla vrchnost. Fary byly výnosné.

V letech 1703—1713 byl farářem v Pavlovicích moravský historik Jan Jiří Středovský. Jeho Apparatus a Apographa jsou uloženy v archivu kroměřížského zámku.

Ale hraběnka a vdova Marie Josefa z Opersdorfu, rozená z Fragsteinu, zemřela brzy po r. 1784.

Dne 15. srpna r. 1798 držely Dřevohostice a Domaželice její dcery Josefa hraběnka Matušková, rozená hraběnka z Opersdorfu, a svobodná její sestra Antonie hraběnka z Opersdorfu. Hraběnka Josefa zemřela r. 1799 (poslední vůle ze dne 24. února publikována 9. března téhož roku), a statky po ní dědil její muž Jindřich hrabě Matuška a tři synové, kteří zemřeli vesměs v mladém věku. Vdovec oženil se se svou švagrovou Antonií, která ho učinila hlavním dědicem ve své závěti ze dne 26. května r. 1815 (publikována téhož dne). Hrabě Jindřich Matuška prodal Dřevohostice a Domaželice r. 1839 Badenfeldům.

Domníváme se, že oba erby na druhé zámecké bráně v Dřevohosticích patří sestřám Josefě a Antonii, rozeným z Opersdorfu, pokud byly ještě obě svobodny, přibližně z let 1784 až 1798.

Tím je vyřešena otázka pěti kamenných erbů, zachovaných dosud na obou branách zámku v Dřevohosticích. Na první zámecké bráně je erb Jana Kaltschmidta z Eisenbergu (Záhorská kronika XV., 59), na druhé, dva erby Skrbenských z Hříště a Badenfeldů (XXI., 22).

Dr. Miloš Záleský:

Nález želvy řecké v okolí Lipníka n. Bečvou.

(K dřívějším a novějším zprávám o nálezech na Moravě.)

Na podzim mi přinesl na prodej jeden rolník z okolí Lipníka nad Bečvou zvíře, které by neprodal v každé domácnosti. Zvířetem tím byl samec želvy řecké *Testudo graeca* L. Bohužel, nemohl jsem toto zvíře koupiti, chtěl za ně hodně. Želvu chytil při orbě. Jak vypravoval, oral a pojednou v nedalekém lesíku zpozoroval lezoucí želvu. Podobných zpráv z Moravy bychom měli řadu v dávnější i pozdější minulosti, zvláště z jižní Moravy u Hodonína. Zpracovali je v pojednání naši badatelé profesor Zbořil a známý krasový badatel Dr. Absolon. Jednali tam o otázce, je-li želva řecká vysloveně jihoevropské zvíře, na Moravě domácí, jak by bylo možno předpokládati podle poměrů zeměpisných. Výskytu želv na Moravě všiml si též olomoucký lékař, přírodopisec, Dr. M. Remes. Želva řecká se na Moravě často najde. Žije tu jako člen domácí zvířeny. Svědčí o tom četné nálezy, které by bylo dobře registrovati. Ale nemůžeme říci, jakého je tu řecká želva původu. Teď i před válkou hodně lidé jezdili na jih, odkud si tato pozoruhodná zvířata přivázeli, obchod zvířaty je dosti rozšířen a tak nevíme, zda zvířata u nás nalézána jsou na Moravě již od pradávných dob u nás a nebo zda nejsou to exempláře vysazené tím neb oním způsobem. Mocný a rozmařilý Petr Vok z Rožmberka obdržel po zvláštním poslu řadu želv od pána ze Zaječí ve století čtrnáctém. Podle znění původního záznamu historika počinů Vokových, Břežana, který mi učinil přístupným pan archivní

rada Mareš, je mi velmi podezřelým, zda první želvy, které dostal Vok z Moravy, nebyly želvami řeckými. Aspoň podle toho, jak byly chovány, by to o nich svědčilo. Ale zůstaneme při faktu, že želva řecká na Moravě se nachází dosud, ale nevíme dosud jakého je původu, zda je původní a nebo vysazená. Je to věc zajímavá, kterou nelze hned zahoditi do starého železa.

Které věci vedly mne i Absolon—Zbořila k tomu, aby vůbec o želvě řecké, jako o prvku moravské zvířeny bylo uvažováno? Byly to předem příčiny zeměpisné. Po stránce rozšíření zvířat a rostlin je Morava zemí velmi pozoruhodnou. Řada zvířat tu dosahuje svého nejsevernějšího rozšíření. Podél řeky Moravy sem vniká tak trochu jiného světa, jižního z nížin uherských a z Balkánu. Končí zde a zabíhá sem areál (oblast rozšíření) jihoevropských zvířat, ovšem již valně ochuzenou společností zvířecí, z níž by jednotliví její členové nesnesli naše podnebí. Mapkami a bližším textem jsem doložil tyto vývody v mé doktorské disertaci. Tedy zeměpisné poměry nemluví proti tomu, že by se želva řecká na Moravě vyskytati mohla. Ale kdyby, kdyby jen nebyla u nás chována v zajetí.

Několik slov o exempláři nalezeném v okolí Lipníka. Nemůžeme říci nic určitého, je-li to zvíře domácí a nebo cize u nás vysazené. Ale patří k tomu, čemu říkáme vědecká práce, abychom si povšimli všeho. Ten nalezený exemplář stojí za to, abychom o něm řekli několik slov. Konal jsem skoro se všemi želvami evropské zvířeny aklimatisační pokusy a mám tudíž zkušenosti, jak na věc nazíratí. Přinesená mi želva byla zajímavou. Byl to samec, jak bychom řekli zapeklý, ve výraze chovatelů. Bylo na něm viděti, jak celé naše podnebí, totiž našich životních poměrů, poměrů jiných, než jsou teplé stráně a skaliny balkánské, naň působily. Víím, že želva nežije na skalách, ale jděte se podívat na Balkán, abyste viděli, že tam skaliny a kamenitý terén jest, kde se štíty želv rozpálí jak cihlička sluncem. Štít této želvy byl špatně vyvinut, kost jeho a šupiny zůstávaly pozadu při srovnání s krásnými uhlazenými kusy balkánskými, které jsem roku 1923 viděl v jejich domovině a tam chytal. Celý štít byl jaksi celý zkroucený, jednotlivé desky jeho jaksi vyboulené, vůbec bylo viděti nápadně přizpůsobení novým poměrům. Ze všeho jest viděti, že tento exemplář v našich krajinách již dlouho žil. Rozřešiti, jakého je původu, nejde. Ale hodně svědčí o tom, že u nás žil vysazen působení zdejších poměrů dlouho, snad od malička. A byť bychom nemohli rozřešiti věc otázky původnosti exempláře, ač právě tento slabý vývoj je jaksi i toho dokladem, že by zdejší byti mohla, všechny nevhodné poměry se promítly na jejím vývoji, přece nepostrádá její nález, jako všechny nálezy již dříve učiněné, pozoruhodnosti po stránce aklimatisace zvířat (aklimatisace je zajímavý obor o tom, jak se cizí zvířata přizpůsobují našim poměrům). A i když tedy nemůžeme nic říci o původnosti, přece po této stránce všechny nálezy budí a musí buditi pozornost. Bylo by chybné domnívati se, že není to k ničemu.

Antonín Fröhlich:

Z knihy zápisů města Drahotuš z 16. a 17. století.

O vaření piva zavření obecní.

Léta Páně 1594 v pátek po svatém Vavřinci za ouřadu Adama Kašného, Eliáše Kytky, purkmistra a konšelů jejich v přítomnosti všech sousedů, kteříž domy šenkovní mají a piva vaří, stalo se jisté a konečné snešení a zavření. Jakožto od některého času zde v obci drahotuské bylo začato od některých sousedů, že sou piva v pivovaře a pod tím snad pořádky pivné prodávali tak, že ten, čímž vlastně pořádku byla, hned mu piva nebral a nespílal, leč sobě zadního něco vymínil. Čehož prve nikda nebývalo, pod čímž lecjacis neřádové se dáli a začínali. I za tou příčinou mluvili o to společně ti, kdož takové várčí domy mají a na tom sou se spolu snesli a zavřeli, aby toho od toho času více nebývalo, než každý, kdož vaří pivo a pořádku jeho jest, ten ho v pivovaře žádnému prodávati nemá, než maje do domu svého dáti nositi a spílati, vykvasiti a jakž náleží vypraviti a potom vypravené a vykvašené, chce-li a má-li komu, můž prodati a vytáhnouti, jakž to od starodávna bývalo. Jest-li že by se pak kdo toho mimo toto snešení dopustil a pivo v pivovaře komu neb pořádku pivnou prodal a to naň ukazováno bylo, ten takový každý, kdož by se toho dopustil, má na obec 15 gr. alb. dáti a žádnému toho dopouštíno nyní i na časy budoucí býti nemá a za to sou sousedé svrchu psaní ouřadu nynějšího i budoucího žádali, aby nad tím ruku drželi.

Actum anno ut supra.

Již to zase zrušeno a to snešení v nic obráceno jest.

(Připsáno později.)

Snešení měšťanů drahotuských o vaření a šenkování starého piva.

Léta 1613 v pondělí po druhé neděli postní, jenž Reminiscere slove, za ouřadu Jana Šišky, Jíry Strunky, purkmistrů a konšelů jejich, stalo se dobrovolné, celé a dokonalé snešení na budoucí časy všech měšťanů těch, kteříž domy várčí a šenkovní mají, drahotuských o vaření a šenkování piva starého neb ječmenného a to takové: Jakožto prve bývaly, že takové pivo vařivalo se kdy kdo chtěl a šenkoval také kdy kdo chtěl beze všeho ušetření jedni druhých, takže někdy včas vaření takových piv někdo několikrát pivo vařil a jiný nikdá. A takž při šenkování téhož piva jedni na druhé takové piva načívali, tak že někdy několikero pivo i dosti mladé a nevypravené se dávalo a šenkovalo i na nemalou škodu. I snešeno a zavřeno jest takto: Nejprve aby taková stará piva počínaly se vařiti od svatého Václava počna tohoto roku a aby se vařily až do svatého Jiří pořad po svatém Jiří, pak již se dále vařiti nemají až zase o svatém Václavě a tak potom i jiná budoucí léta. To pak vaření má jíti pořádkou počna léta 1613 při svatém Václavě nejprve příštím má počítí Jíra Málek a na druhé straně počne Martin Pučálka a tak po-

řád mítmamo jednak na jedné, jednak na druhé straně, podobně jako bílé pivo se vaří a té pořádky se opouští a jí měniti se nemá. Kdo by pak vařiti nechtěl, může tu pořádku svou prodati, bude-li mítí komu. Pakli by neměl komu, tedy jí pustiti může, avšak s opovředí tomu, kdož vaření piva zpravuje a zapisuje. Také se toto vyměňuje a zapovídá, aby se frymarku na várky žádných nedálo a nepřeskakovalo, než každý aby se časně sladkem opatroval, kdož vařiti míní a chce. Po svaření pak piva nemá ho před tyhodnem načínati, než týden aby kysalo a vypravovalo se. A ten každý, kdož takové pivo vařiti sobě dá, má ho pilen býti časně podpusťiti a pilně vydolívati, aby lidem s pivem kvasnic nedával a tak o jejich zdraví nehrál. Také jeden na druhého piva načínati a jeho šenkovati nemá pod propadení 15 gr. na obec, nad čímž ouřad ruku držeti a těch pokut kdož by jeden na druhého pivo načal, promíjeti nemá. To pak šenkování piva takto jíti má, aby kdo prv vařil prve také dával a tak pořad. Má pak jedno pivo staré, totiž jeden var a ne dva spoluvary dávány a šenkovány býti v obecné dny a časy, však ve frejunky mají se dva vary šenkovati a ne více. Jestliže by pak dva sousedé spolu jeden var vařili, ty také spolu pivo oba načítí a šenkovati mají, neb to oboje jedině pivo staré bude. Také trefilo-li by se, že by z těch dvou jeden polovici piva prve než-li jeho tovaryš vydal, jakož se trefuje, však proto jiný poslednější var načínati se nemá a nic až se ten var prve načatý dodá, jakž se i při bílém pivě zachovává a zachovati má. Tak i při tomto.

Snešení měšťanů drahotuských, aby žádný nevyvínoval pořádek pivných při prodávání gruntu.

Léta 1619 to outery před svatým Duchem za ouřadu Jana Ryšova, Pavla Barvinka, purkmistrů a konšelů jejich Mikoláše Krčmy, toho času rychtáře, obesláni jsou všickni dole psaní měšťané drahotuští do rathouzu za příčinou tou, že Jíra Pospíšil prodávajíc grunt svůj v rynku Dopšovi Hrubošovu a majíc se do ulice stěhovati, vymínil pořádky pivné dvě, totiž bílého piva, kteráž na něj nedlouho přijíti měla, a starého piva, kteráž teprva při svatém Václavě na ten dům přijíti má, aby on takových pořádek k svému užítku obrátiti mohl. Čemuž svrchu psaný ouřad dovoliti nechtěje k tomu měšťany drahotuské obeslali a jim toho k soudu a uvážení podali. Kdež oni vezmouce tu věc uvážení uznali tu věc býti proti svobodě a nadání měšťanů drahotuských. A poněvadž se toho něco i od jiných někdy dalo, na tom se snesli, aby se toho nikdy žádný z měšťanů drahotuských nedopouští, aby takové pořádky, když by grunt prodával a na jiný se stěhovati měl, nevyměňoval a od gruntu a domu žádného nedjímal, než kdyby kolí kdo dům v rynku šenkovní koupil, tehdy hned od zápisu, jak by na něj pořádku přišla, aby jí užítati mohl a jestliže by pak kdo toho se dopustil a kterou kdy takovou pořádku při prodání gruntu od gruntu a domu šenkovního odňal a vymínil.

Tedy žádný z měšťanů takového piva ani pořádky od něho kupovati nemá pod propadením na obec 1 kopy groší a piva žádného do roku aby nevařil.

Tito pak měšťané při tom byli: Jan Kozelek, Jan Boudenský, Jan Blašků, Matěj Čaparka, Matěj Smýkal, Jíra Bohatý, Martin Bator, Stanislav Živecký, Václav Turza, Jan Kašpárek, Jan Mozkva, Daniel Rendlička, Šimon Krňa. Z ouřadu měšťané tehdejší tito: Mikoláš Krčma, rychtář, Jíra Málek, Jan Malinka, Václav Čaň, Martin Adamca a Bartoš Vodička, písař.

O vaření piva starého.

Léta Páně 1625 v pátek před svatým Mikulášem za purkmistrů Jana Kozelka, Jiříka Málka a konšelů s nimi sedících u přítomnosti domů šenkovních jednáno bylo, aby se staré pivo vařilo, o to nemalé rozmlouvání bylo. Nemožno mírnějšího prostředku v tom vyhledati, prohlídaje ouřad i všickni k časům a všem případnostem, na tom se snesli, aby se toliko jedno, totiž bílé pivo vařilo dotud, dokud by pán Bůh lepších a lechčejších časův a let dáti neráčil. Napotom budou to v moci míti a naříditi, to což by městu a obci užitečného a potřebného o té věci býti uznali.

Svolení obce drahotuský o vaření piva.

Léta Páně 1649 ten útery před svatým Martinem jest na tom snešeno, aby pivo se vařilo na dvě bečky. Más piva šenkováno býti má po půl českým platu, z každé bečky po 2 gr. k obci na piv[ovar]. 4 měřice žita na 2 bečky a ječmene 6 měřic. Z kořalky z každé měřice aby dal 2 krejčary a když do mlýna má dáti, aby oznámil těm osobám, kteréž by nařizeny byly a jestli by kdo zapřel a na něm se to shledalo, má jemu to vzato býti a obráceno na pivovar neb radní dům. Tolikéž aby jeden každý tak se choval, jak náleží, na jednom kotle aby páčil a ne štyrma troubama. [Kdo] by se toho dopustil má propadnouti pokuty, aby to vzali, nádobí, kotel a jinší věci.

Jest-li by se tak nechoval a piva více měl, má pokuty dáti dvě kopy gr.

Snešení o chování sládků léta 1726.

K rozumění se dává, že léta 1726 dne 13. měsíce září při ouplném shromáždění měšťanův drahotouských následující snešení a smlouva se sládkem Janem Benelem a pomocníky jeho taková zavřena:

Předně, kterak prve nerovno se trefující obyčej býval, že jedni stkvostně druzí stkvostnější i špatnější pivovarníky jídlem vyžívovali i také u jedných více u druhých méně piva na vrubě se nacházivalo, z čehož závist a nesvá mezi nákladníky, pomluva pak ale mezi pivovarními dělníky bývala a sama nerovnost tu prokázána byla. Pro lepší tehdy budoucnú všem nákladníkům rovnost jest tímto ten starý a spisem nikda uvedený obyčej za povrhnutý a nový požadavek ustanovený takto: Má tehdy sládkovi a pomocníku neb místo pomocníka tovaryšovi jeho za jídlo a pití, jak při zalíváních a kropeních tak v pivovaru při várkách za jídlo a pití třiceti grošův českých dávano býti; mimo toho placení nemá nákladník měšťan pod nijakú formulú neb vymyšlenú příkrývkú jemu sládkovi s tovaryšem neb aspoň s po-

mocníkem žádného piva a jídla pod uvarováním pokuty jednoho zlatého dávatí.

Za druhé, co se tejká služby ta při starém obyčeju zůstává a tuto se potvrzuje. Totiž sládkovi jak od sladu dělání a piva vaření má se dávatí za každú várku na penězích 2 Fr. Item deputatu předního piva 40 másů, zadního piva pak 34¹/₄ másu, patok 1 vědro, mláta 1 žber a tak na tom jest sládkova smlúva zavřena.

Následuje smlúva pomahačova neb na místě toho tovaryšova, kterémužto od pomáhání sladu dělání a piva vaření z každé várky má nákladník dávatí na penězích 21 krejcar, žádného pití a jídla, takové dle učiněné úmluvy jídlo a pití při várce a zalívání sládek jemu zaopatří dle obyčeje a né jako nějaké hody se dělají. Tohož pomahače aneb tovaryše deputát jest takový: Totiž půl vědra zadního piva, půl vědra patok.

Následuje smlúva pomahačky bez jídla a pití. Že pak prve jídlo a pití mívala, za to jest jí 3 krejčary přidáno a tak bude míti z každé várky i za jídlo, pití 15 krejcarů okrom při nošení piva, jídlo s čeládkú se jí dá. Deputát: putnu piva zadního, putnu patok.

Za třetí se notíruje, aby mimo všeho toho nákladník při várce do pivovaru za čtyry český groše dával piva předního a za jeden groš český, když hemovníci přicházejí.

Za čtvrté se notíruje, že tento nový pořádek má na Jiřím Ráblu nákladníkú, po něm na Pavlu Rozehnalu začat býti.

Posledně a za páté zaručil Jan Benel, sládek, Jiřím Andryskem a Mikulášem Bekarem, že se vedle nadepsaného pořádku chovati a pivo dobré vařiti bude.

Actum et notatum v domě radním drahotouským s dobrou vůlí pánův purkmistrův, rady a všech nákladníkův anno et die ut supra.

NB od tohoto datum počínaje na Rablu v létu 1726 má se slad dávatí 9 měřic pšenice a 10 měřic ječmene, id est 19 měřic.

Svolení obecní o setí v strništích, na luzích a nad zábřehy.

Léta 1616 ten outery pře památkou Zjevení pána Krista mudrcům, jináč slove Tři králů, za ouřadu Jana Kozelka, Jana Ryšova, purkmistrův, Mikoláše Krčmy, Jana Kašpárka, Matěje Klejvara, Daňka Krně, Jana Vale, Mikoláše Klokojskýho a Jíry Šefránka, konšelů, Jana Malinky, rychtáře, stalo se snešení v plné hromadě takové:

Tak jakož se toho někteří sousedé byli dopustili, totiž Pavel Bosák, Mikoláš Michna, Matěj Smýkal, Pavel Vrba, Václav Mastný, Martin Pučálka, Jan Měšťánek, Jan Zima a Jakub Bašík, že sou v strništích, v rezniskách a žitniskách, nad zábřehy a někteří i na luhu na zimu rež selí, čehož jest prve nikdá prve nebývalo a skrze to mnozí neřádivé zniknouti by mohly, za kteroužto příčinou jest snešeno, aby z nich na ten čas pokuty po jedné hřivně vzato k obci bylo, aby se pak tím na další čas žádný nezastíral, tak aby dadouc 1 hř. chtěl setí, kde by se mu vidělo. Protož jest zavřeno na tom, kdo by se kolí toho více dopustil a v strništích takových, v luzích a nad

zábrěhy, kdež se prve nesívalo v kterémkoli poli sel, tedy to obilí na obec pobráno býti má. Z strany pokuty, ta jest v moci toho ouřadu, kterýž by ten čas byl, aby oni podle uznání takové trestali vězením i na penězích.

Stalo se léta a dne jako nahoře.

Florian Zapletal:

Dva staré pohledy na Hostýn.

R. 1842 vydal v Olomouci profesor A. V. Šembera druhé vydání svého pojednání »Vpád Mongolů do Moravy«. Je k němu přiložen litografovaný pohled na Hostýn od Bystřice o rozměrech 16·4×8·7 cm, signovaný: Kres. F. Domek U Škarnicla a Domka v Holomouci Lit. J. Trunc

S malými změnami bylo použití tohoto litografovaného pohledu v německé knížce Jana Karla Rippara »Der Hostein«, vytištěné u Aloise Škarnicla v Olomouci r. 1846.

Kreslíř František Domek byl spolumajitelem olomoucké litografické firmy Škarnicla a Domek. Pro Šemberovu knížku nakreslil také pohled na Olomouc od severovýchodu. Svými kresbami zachytil umělecké a historické památky Olomouce a okolí. Rovněž kreslil pohled na Přerov.

Mezi malíři a kreslíři uvádí ho Jan Kollár ve svém slovníku slovanských umělců, přiloženém k »Cestopisu do Horní Italie r. 1841« (vyšel v Pešti r. 1843).

Do měsíčníku »Moravia«, vydávaného v Brně u Rohrera, napsal r. 1880 prof. Ignác Budař stať o Hostýně a doprovodil ji litografií o rozměrech 17·3×11·2 cm, signovanou: Ig. Budař. Hostýn zobrazil od západu při východu slunka, jehož paprsky zalily celé hostýnské okolí. Jde o náladové zachycení Hostýna v širokém rámci okolních hor. Profesor Ignác Budař, malíř a kreslíř, narodil se 12. června r. 1812 ve Stichovicích u Plumlova, jako syn tamního knížecího lichtenštejnského zahradníka. Gymnasium vystudoval v Olomouci a v Kroměříži, filosofii r. 1831 v Brně. Potom studoval práva v Olomouci. Jako absolvovaný jurista působil od r. 1837 u magistrátu v Brně. Ale opustil toto místo a odešel na techniku do Vídně, kde pobyl pět let. Jako absolvovaný jurista a technik přijal r. 1844 místo profesora kreslení v Brně. Tam působil až do r. 1878, kdy odešel do výslužby. Zemřel v Brně 24. března 1883. Vynikl v oboru krajinářském. Naměty volil nejvíce z okolí Brna. Namaloval také pohled na hrad Plumlov a Buchlov, a několik slunečních hodin. Pracoval technikou akvarelu, oleje, sepie a litografie.

Drobné zprávy.

Kolik řečí, tolik rukou platí právě dnes, kdy musíme za každou cenu proniknouti do ciziny. V těchto dnech složil 15letý žák 5. třídy gymnasia na Smíchově Jožka Svátek, syn známého nakladatele, universitní zkoušku z angličtiny s velmi dobrým prospěchem. Jest nejmladším Čechoslovákem, který složil zkoušku z angličtiny na universitě a drží tudíž dvojitý rekord, jelikož již vloni složil se stejným úspěchem universitní zkoušku z francouziny. Jožka Svátek mluví a píše plynule německy a pilně překládá ze všech tří jazyků pro Lípu. Studuje s vyznamenáním od první třídy. Do kterého jazyka se pustí nyní, dosud se nerozhodl. Zatím propaňuje v Lípě automobilism a těší se, až si bude moci vyděláti na auto.

Propast - Gevatterloch. Název »Propast« vyskytuje se už u Tomáše Jordána z Klausenburku r. 1581. Na mapě Moravy jezuitů Karla Graneliho z roku 1701 uvedena »Propast«. Fr. I. Schwoy (1794) užívá téhož názvu. Teprve Jurende v »Mähr. Wanderer« z r. 1809 píše »Gevatterloch, eine Macocha im Kleinen«. Pravý původ jména je prý neznámý. H. A. Galaš mluví r. 1813 o Propasti. Ign. v. Mehoffer ve svém zeměpisu zná jen »Gevatterloch« (1814). Aug. Zink (1816) a K. Nesrsta (1820) píší: »Propast oder Gevatterloch.« Roku 1822 napsal Galaš (Viz Záhorská kronika r. XVII., č. 1., str. 2), že jméno propast vlastně jí od starodávna náleží a že »se také na plachtě geografické Moravy, již Amos Komenius roku 16(. . .) na světlo vydal, zaznamenána nachází«. Správně podotýká, že »teprv za našich časů ono velmi nezpůsobně a předkům našim neznámé jméno Kmotrové díry od Němců zdědila«. Nejstarší pověst, která dala vznik názvu »Gevatterloch«, našel jsem v článku I. E. Christa »Das Gevatterloch« z roku 1824. Spisovatel vypravuje, že v polovici osmnáctého století žili v Hranicích dva měšťané, kteří byli navzájem svým dítkám kmotry. Říkalo se jim kmotříčci. Později vzniklo mezi nimi nepřátelství, trvajícím devatenácté let. Potom šel jeden z nich z hostince, spadl do Propasti, ale zachytiv se na keři, volal o pomoc. Druhý zaslechl volání a vida svého nepřítel, zápasícího mezi životem a smrtí, váhá, má-li ho zachrániti. Hlas srdce zvítězí. Z roku 1846 je jiná pověst. Vážený hranický měšťan, jda na křtiny, spadne do Propasti. Otec dítěte, jemuž měl býti kmotrem, ho zachráni. (Podrobnosti z literatury o Propasti viz v mém článku »Propast hranická« - Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci 1902, r. XIX., str. 11, 49, 99. V novější době užíli autoři z Čech názvu »Macůška u Hranic«. (Na př. Československá Vlastivěda díl I.) Patrně podle toho, že se v literatuře mluví o Propasti, jako malé Macoše. Srovnej nahoře uvedenou zprávu Jurendovu.

M. Remeš.

700 let chrámu sv. Jakuba v Lipníku nad Bečvou. Pod tímto záhlavím vyšlo v hranickém týdeníku Přehled v dnech 29. června až 9. září r. 1938 (číslo 31—37) pojednání B. Věrného, které podává dějiny a popis lipenského farního kostela. Autor začíná svou práci zprávou z r. 1238, tedy před 700 lety, ve které se uvádí v latinské listině pro velehradský klášter mezi svědky Waltherus plebanus de Lipnich, Marchionis capellanus (list otiskl Codex Moraviae II. 344). Listina je dána a psána na Velehradě 1. srpna r. 1238 (zachovala se v originálu v Zemském archivu v Brně). Přemysl, markrabě moravský, znovu dal velehradskému klášteru statek Zblažany s lesem, ležícím u Zblažan, určil nové hranice lesa a dal klášteru své důchody ze železných dolů v zemi. Zblažany, později zaniklé, ležely u Polešovic poblíž Uherského Hradiště. Valter, farář v Lipníku, uvádí se v listině jako jeden ze čtyř kaplanů markrabských. Tři z nich byli faráři, čtvrtý kanovníkem boleslavským. Ale Valter nebyl farářem v Lipníku nad Bečvou, nýbrž v Lipníku u Hrotovic (politický okres Moravský Krumlov). Na tuto okolnost už bylo upozorněno (Záhorská kronika XVIII. 41). O autoru barokové sochařské výzdoby lipenského farního kostela sv. Jakuba (byl jím sochař Václav Böhml z Hranic) jsem pojednal v knížce »Rozsevač Donnerova sochařského umění na Moravě« (Přerov r. 1938).

Flor. Zapletal.

Z listáře ku dějinám města Lipníka. List Lacka z Kravař pána na Helfenšteině, daný a psaný na Helfenšteině 24. května r. 1394, kterým Lacek daroval městu Lipníku a celé obci pro pastvu dobytka čtvrti, ležící mezi Horkou, Trnávkou, Bohuslávkami a Loučkou Mezení, uveřejnil r. 1890 »Codex Moraviae« (XII. 189). — Listem, daným a psaným na Helfenšteině 8. září r. 1400, prodal Lacek

z Kravař, pán na Helfenšteině, Ambrožovi, faráři v městě Lipniku, a farnímu kostelu půldruhé hřivny ročního platu na lánů, položeném mezi poli lipenského měšťana Nikuše (Nikla) a mezi městem Lipníkem, který nyní drží Martin Masařík (Massarzyk), a to za 17 kop grošů, které už farář Ambrož hotově položil. Ale Lacek si ponechal užítky jiné, plynoucí z tohoto lánů, a to královskou berní, povinné pocty vrchností, soudní pravomoc a příjmy z ní a právo svrchovanosti. Vyhradil si také možnost zpětného výkupu uvedené půldruhé kopy ročního platu. Lacek a jeho dědicové mohli také převésti faráře Ambrože na jinou nemovitost a plat buď v Lipniku nebo mimo něj, ale tak, aby nepřišel nazmar roční plat půldruhé kopy lipenskému farnímu kostelu a jeho farářům. Rukojmím této smlouvy byl Nikuš (Nikl, Mikuláš), lipenský starosta (magister civium), Martin, Příbek, Mikuláš kramář, Matyáš pekař, Bartlín (Bartoloměj) řezník, Jakl pekař, Hanuš Němeček, Štěpán švec, konšelé města Lipníka (scabiní) a celá lipenská obec. K smlouvě přivěsil svou pečeť Lacek z Kravař, město Lipník, Václav z Doloplaz a Boček z Labut (u Kyjova). — Latinský originál se čtyřmi pečeti zachoval se v olomouckém kapitulním archivu. První a třetí pečeť je porušena. — Otiskl »Codex Moraviae« r. 1897 (XIII. 71). F. Z.

Fůry z hradu Pernšteina do Pobečví. Hrad Helfenštein s příslušným panstvím získal Vilém z Pernšteina 22. dubna r. 1475. Současně získal Vilém Přerov a Hranice. — V obecních počtech městečka Bystřice nad Pernšteinem z 15. věku se uvádí, co platila vrchnost Bystřickým, když jí poskytli povozy k cestám někdy hodně vzdáleným. — R. 1477 vezli Bystřičtí z hradu Pernšteina na hrad Helfenštein sudlice (zbraně) a téhož roku vezli úředníka do Hranic. F. Z.

Pustá ves Šovajdy u Hranic. Uvádí se r. 1548 a 1553 v Zemských deskách olomouckých jako příslušenství hranického panství. — Hranický okres Vlastivědy moravské z r. 1909 připomíná u obce Stříteže nad Ludinou polní trať »na Šovejdech« a u obce Olšovce polní trať »Šovejda«. — Domníváme se, že názvy těchto tratí jsou památkou po pusté vsi Šovajdy, která je už r. 1548 zvána pustou vsí. — Podle Záhorské kroniky (XIV. 102) prostírá se trať Šafajdy východně od cesty z Hranic do Olšovce, a to směrem ku Stříteži a ku Bělotínu. Před lety, kdy v Hranicích bylo mnoho soukeníků, pásli prý hraničtí měšťané na této trati své ovce. Odtud prý pochází název »Schaifweide«, pastvisko pro ovce. — Podle našeho soudu třeba spojovat název polní tratě »Šafajdy« s pustou vsí Šovajdy, připomínanou v XVI. století. Flor. Zapletal.

Zvonění proti bouři v Hranicích. V účtech města Hranic z r. 1777, uzavřených ku dni 31. prosince účetním Karlem Josefem Ryttychem, uvádí se plat zvoničům za vyzvánění proti bouři. Tím doplňujeme zprávy o zvonění proti mračenům na Moravě (Záhorská kronika XIX. 80). F. Z.

Zámrsky u Kelče po husitských válkách a jejich tehdejší historie byla už uvedena v Záhorské kronice (XXI. 30). Vzpomenutý tam Pašek neboli Pakoš z Heřmanic východně od Hranic, který je dosvědčen v Zámrskách jako man olomouckého biskupství již v prosinci r. 1437, zemřel r. 1461. Zpráva ze dne 28. září r. 1461 praví, že po smrti panoše Paška spadlo léno Zámrsky na olomouckého biskupa Tasa z Boskovic, který je udělil se všim příslušenstvím 28. září r. 1461 v Olomouci panoši Bedřichu z Krumsína a ze Špiček u Hranic (Lechner I. 112). Ale o Zámrsky vznikl spor u manského soudu mezi Ctiborem z Lověšic, biskupské manské vsí u Přerova a mezi Bedřichem ze Špiček. Při manském soudu ve Vyškově r. 1462 stala se však úmluva a poklid konečný o Zámrsky mezi oběma stranami (Lechner II. 337). F. Z.

Staré náhrobní kameny na hřbitově v Hranicích byly popsány v Záhorské kronice v březnu r. 1938 (XX. 95). Po tomto upozornění byl jeden z popsáných kamenů vyzvednut péčí pana ředitele Josefa Šindela, správce hranického městského musea, ze hřbitovní zdi a uložen v městském museu, při čemž nebyl na něm zjištěn ani letopočet ani nápis ani erb. Druhý náhrobní kámen s podobou ženy ve hřbitovní zdi za pomníkem rodiny Schwiderských nebylo možno vyprostit, poněvadž je zapuštěn z poloviny do země a při jeho zvednutí bylo by třeba hýbat celou hrobkou i pomníkem. Z tohoto technického důvodu bylo od práce upuštěno. Tento stav byl zjištěn na hřbitově 14. července 1938. F. Z.

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Újezdě.
Tiskem knihtiskárny Jar. Strojil v Přerově.

Pro nejmladší čtenáře. Obrázky kreslil Josef Lada. Ckm. 415—7. Cena Kč 220. — Líbuše. Slavnostní zpěvohra o třech jednáních. Slova od Josefa Wenziga. Text. Ckm. 597. Cena Kč 150. — Jan Žižka z Trocnova. Ckm. 444—23. Cena Kč 1—. — Stezkami našich dějin. Výbor ze spisů Aloise Jiráka pro první třídu měšťanských škol. 2. vydání. 1938. Ckm. 1825—4. Váz. Kč 23—. — Čítanka pro odborné školy ženských povolání a pro ústavy příbuzné. Díl I. a II. Sestavili Božena Růžková a Josef Horák. Váz. Kč 26—. —

Od Vydavatelského odboru ÚSJU v Brně. Dvořákova: Doporučujeme opravdu krásné dětské knihy v knihovně Jitro: Vojta Beneš: Rolničky. Brož. Kč 16:50, váz. Kč 23:50. — Vojta Beneš: Jožka Rokošův a jiné povídky. Brož. Kč 25:50, váz. Kč 32:50. — Josef Kalus: Valašské pohádky. Cena Kč 10—. — Antonín Zhoř: Cestou k svobodě. Brož. Kč 23:10, váz. Kč 29:10. — Dopíše si ihned pro úplný seznam! — S. Polásek-Topol: O toulavé Haničce. Cena Kč 3:80. — Sborník nejuživnějších národohospodářských a obchodních pojmů. Uspořádal Josef Vlček. 1938.

Právě vyšel Úplný seznam poštovních úřadů zabraných území, který obsahuje i úřady, které byly postoupeny Maďarsku vídeňskou konferencí. Seznam doplnil vhodně poštovní ředitel J. O. Parma úředními názvy dotýčeného státu a poštovními sazbami, takže použitím příručky zamezí se vrácení poštovní zásilky pro chybné označení poštovního úřadu, aneb pro nedostatečné výplatné. Příručka přijde vhod nejen všem, kdož mají styk s obyvatelstvem v postoupených krajích, ale i našim poštovním zaměstnancům, jimž dostává se touto publikací jedinečné příručky. Úprava jest praktická a vytisknutím tučně československých jmen a obvykle jmen cizích i přehledná. Cena Kč 3—, poštou Kč 3:50 (možno zaslati i ve známkách). Vydalo známé nakladatelství praktických příruček J. Svátek v Praze XVI. Husova 7.

Od Kladského pomezí, vlastivědný sborník. Vydává tiskárské a nakladatelské družstvo »Jiráskův kraj« v Náchodě. Redaktor Josef Hurdálek, Cervený Kostelec. Ročník XVI. za 12 Kč.

Královéhradecko, vlastivědný sborník pro školu i dům. Vychází nákladem nakladatelského a vydavatelského družstva »Královéhradecko« v Hradci Králové. Redaktor F. L. Sál v Hradci Králové. Ročník XVI., 5 čísel po 160 Kč.

Od Stříbrných Hor, časopis věnovaný mládeži i dospělým pro povzbuzení a posílení lásky k rodnému Příbramsku a Dobříšsku. Vydává vlastivědná komise učitelství školního okresu příbramského. Redaktor Josef Stěch, okresní školní inspektor v Příbrami. Ročník XI. za 10 Kč.

Mladé Rokycansko, řídí okresní školní inspektor R. Svoboda v Rokycanech. Vydavatel a majitel: Kulturní odbor učitelstva okresu rokycanského. Ročník VII. za 4 Kč 50 hal.

Tradice, věstník Svazu českých úředníků a zřizenců knížete ze Schwarzenberku v Českých Budějovicích. Řídí vrchní archivář Dr. Antonín Markus v Třeboni. Vychází nejméně čtyřikrát do roka. Předplatné 15 Kč.

Československý ornitholog, první český odborný ornithologický časopis v Československu. Vydává Moravský ornithologický spolek v Přerově. Redaktor Fr. Ginter, učitel v Přerově. Ročně 4 čísla za 12 Kč. Ročník VI.

Věstník Československého zemědělského musea. Vydává Československé zemědělské museum v Praze XVI. Řídí Ing. Dr. Ed. Reich. Roč. X., 4 čísla za 40 Kč.

Časopis Matice moravské. Redaktorové Vl. Helfert, O. Odložilík, J. Šebánek. Ročník LXII. Nákladem Matice moravské v Brně.

Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Redakční rada. R. Bartoča, Václav Nešpor, Josef Otruba, Dr. Bohuš Vybíral. Ročník LI., rok 1938. Nákladem Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.

Národní rada (dříve měsíčník »Čechoslovák« a sborník »Naše zahraničí«). Vydává Národní rada československá v Praze. Řídí Dr. Fr. Berdych a Josef Novák. Ročně 6 čísel za 28 Kč.

Správný život dříve Zpravodaj z Kézby byl. Redaktor a vydavatel Dr. Alexander Sommer-Batěk, Praha, Liboc 162. Ročník XVI., 4 čísla za 250 Kč.

Revue revui Argus. Revue populárně vědeckých článků ve stručném výtahu. Rediguje Antonie Vondráková. Redakce a administrace: Smíchov, Smetanova 2. Ročník XV., 10 čísel za Kč 36—.

Radio - Laboratoř, film, technika, televise. Vydavatel a redaktor Rudolf Faulkner, Praha XIV. Ročník XII., ročně 12 čísel za 25 Kč.

Knihovna Společnosti přátel starožitností čsl. v Praze: Sv. I. Dr. V. Hrubý: Úvod do archivní teorie i praxe. Cena 50 Kč. Je to základní pomůcka pro každého, kdo se obírá čsl. dějinami. Populární výklad o archivu, jeho uspořádání, katalogisování, inventáři; výklad o listině, pečetech, erbech a vůbec heraldice, sfragistice, genealogii, ochraně písemných památek; návod k vědeckému jejich vydání, sestavování regist atd. Široce probrány základy městského a vesnického vyvoje, měst. kanceláře, jejich agendy. Celkem obsahuje kniha 324 strany a chronologické tabulky. — Sv. II. Dr. Lad. Hosák: Historický mistopis země Moravskoslezské. Popis dějin jednotlivých hradů, zámků, tvrzí, klášterů, měst, vsí, samot a zaniklých osad. Dílo se zakládá na původních pramenech a rozděleno je na 9 dílů: 1. Jihlavský kraj. Praha 1932, 25 Kč. 2. Znojemský kraj. Praha 1934, 25 Kč. 3. Brněnský kraj. Praha 1934, 40 Kč. 4. Hradištský kraj. Praha 1935, 28 Kč. 5. Olomoucký kraj. Praha 1936, 36 Kč. 6. Přerovský kraj. Praha 1936, 28 Kč. 7. Opavsko. Praha 1937, 36 Kč. 8. Těšínsko. Praha 1937, 18 Kč. 9. Rejstřík mistopisný. Šemberova mapa Moravy; dodatky a opravy. 60 Kč.

»Stopami věků«. Monografie z čsl. dějin kulturních. Sv. 1. Chyský—Simák—Wirth: Československé hrady a zámky. S 8 půdorysy a 8 pohledy. Cena 10 Kč. — Sv. 2. F. Roubík: Chodové v boji za svobodu. S příloženou mapou chodského kraje. Cena 10 Kč. — Sv. 3. Dr. Karel Tríska: Hrabě Fr. Spork. S 2 vyobrazeními. Cena 10 Kč. — Sv. 4.—5. Dr. Fr. Roubík: Sílnice v Čechách a jejich vývoj. S mapou. Cena 18 Kč. — Obnos nutno zaslati předem! Společnost přátel starožitností čsl. v Praze I. 79. Číslo poštovní spořitelny 61.625.

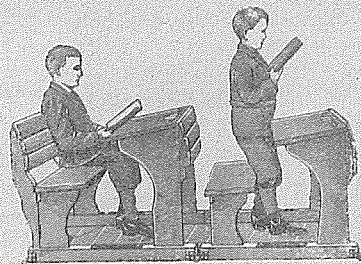

Vydavatelstvo Záhorské kroniky má na skladě tyto vázané ročníky: X., XI., XII., XIII., XIV., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX. a XX. po 12 Kč; knížku A. Fröhlich, M. Fröhlichová: Město Lipník a hrad Helštýn za 7 Kč; A. Fröhlich, M. Fröhlichová a B. Indra: Hranice a lázně Teplice n./B. Průvodce. — Cena 3.50 Kč, poštou 4.— Kč; Ant. Fröhlich: 150 let národní školy v Dolním Újezdě. — Cena 4.50 Kč.

Školní nábytek

všech konstrukcí: dřevěné,
železné i z ocelových trubek
autogenicky svařovaných,
vyrábí

První odborný závod
školního nábytku

František Talla a spol.,

Cukrovarská 3, tel. č. 182.
Vlastní vynálezy. Prospekty zdarma.

Přerov